

The background of the cover is a watercolor painting of a sunset or sunrise. The sky transitions from a deep blue at the top to a vibrant red and orange in the middle, and then to a pale yellow and white near the horizon. A thick, black silhouette of a crowd of people is visible on the left side, extending from the top left towards the center. The crowd appears to be looking towards the horizon. The text is printed in a bold, red, sans-serif font in the lower right quadrant.

**TUUSNIEMEN
JOULU
1991**

TUUSNIEMEN JOULU

SISÄLTÖ

Lukijalle	1
Teille on syntynyt Vapahtaja	2
<i>Pertti Lamppu</i>	
Jouluevankeliumi	3
<i>Markku Forss</i>	
Istun lattialla	4
<i>Marika Räsänen</i>	
Pekkariset juhlivat	6
<i>Lauri Pekkarinen</i>	
Hirvimetsällä	8
<i>Matti Poutiainen</i>	
Missä onni?	10
<i>Minna Canth</i>	
Pitäjäntupa — kunnantupa	12
<i>Aino Korhonen</i>	
Kunnallinen keskikoulu	15
<i>Eero Toikkanen</i>	
Vanhanajan joulu	16
<i>Anne-Maria Nupponen</i>	
Risto Rasan runomaaailma	18
<i>Päivi Hämeen-Anttila</i>	
Jokeni	19
<i>Hanna Venäläinen</i>	
Joululahja	20
<i>Marja-Leena Lempinen</i>	
Muistojen kukonliisteitä	22
<i>Armas Räsänen</i>	
Minun maani aika	24
<i>Pirkko Pato-oja</i>	
<i>Valokuvat: Sinikka Hakkarainen</i>	
Glögin lähteillä	26
<i>Pekka Tenhunen</i>	
Jouluruno	28
<i>Ada Juvonen</i>	
Tuusniemen Mieslaulajat	29
<i>Lauri Happonen</i>	
Taavi-tonktu saa ystävän	32
<i>Tiina Toivola</i>	
Joulu	34
<i>Ulla Laukkanen</i>	

KANSI

Taina Hakkarainen

TOIMITUSKUNTA

Valto Holopainen, päätoimittaja
Sinikka hakkarainen
Seppo Hallman
Anna-Liisa Happonen
Elina Junkkari
Pirkko Juntunen
Marja-Leena Lempinen
Marja-Leena Mäkelä
Raija Pohjolainen
Pekka Tenhunen

KUVITUS

Jouni Partanen
Minna ja Raija Pohjolainen
Tuovi Tiitinen

TAITTO

Sinikka Hakkarainen
Marja-Leena Mäkelä
Raija Pohjolainen

ILMOITUSMYYNTI

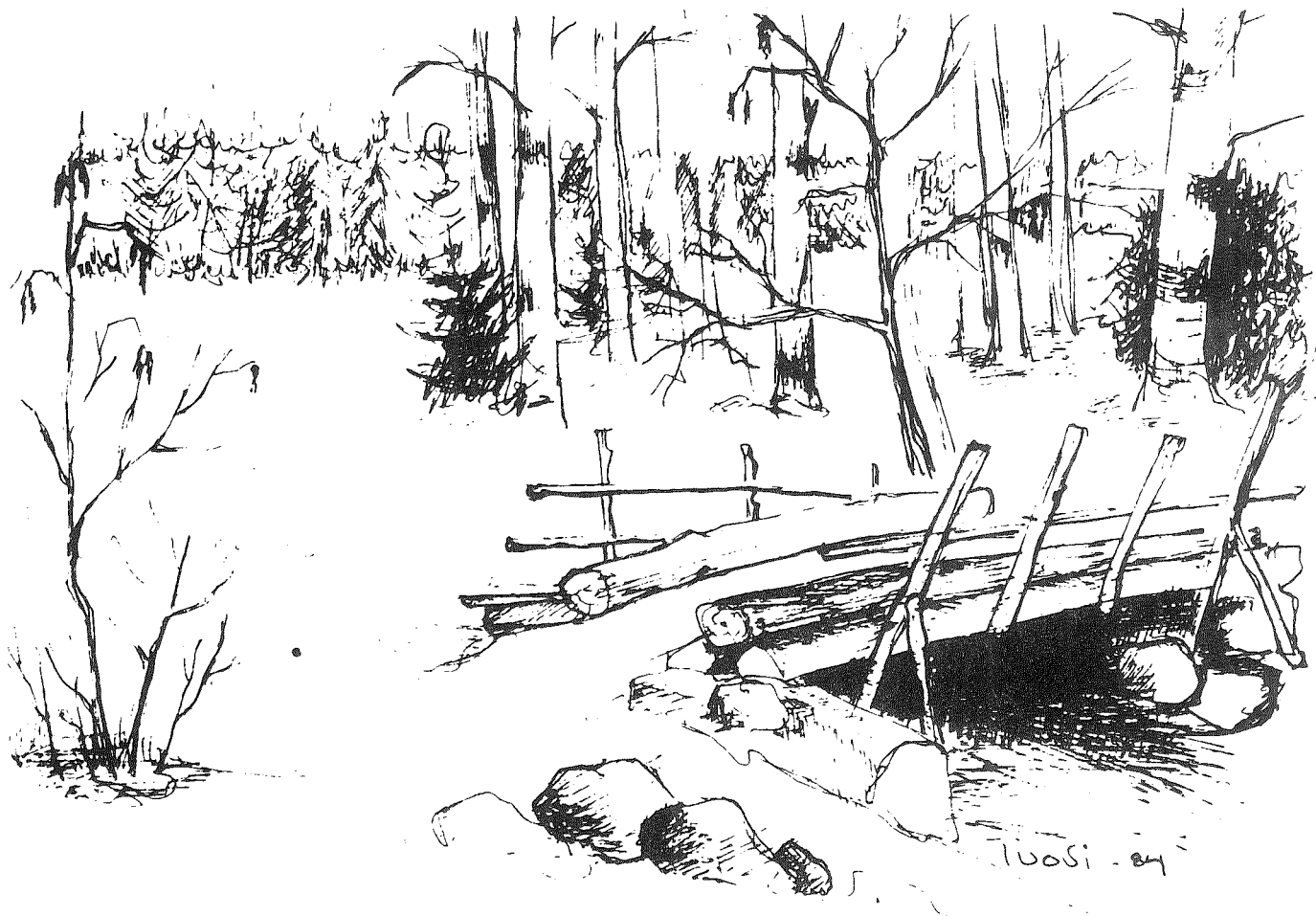
Olavi Hakkarainen
Kari Puustinen
Ahti Varis

JULKAISIJAT

Tuusniemen Lions Club
Tuusniemen kotiseutuyhdistys

KIITOS

Tuusniemen Kotiseutuyhdistys ja Tuusniemen Lions Club kiittävät tämän lehden tukijoita, ilmoittajia, kirjoittajia, kuvittajia, lehden tekoon osallistuneita ja ennen kaikkea lukijoita. Tuusniemen Joulu on voitu julkaista ainoastaan teidän tuellanne.

Lukijalle

Jokainen julkisen sanan käyttäjä on puhunut tänä vuonna lamasta. Maamme talouden huono tilanne lieneekin tosiasia. Lähes pyhinä pidetyt suuret pankki- ja teollisuusjättiläiset ovat sortuneet. Myös suuret muutokset itäisessä naapurivaltiossa ovat olleet merkittäviä.

Ihmisten tunteiden ja arvojen tunnusteleminen kuitenkin osoittaa, että pehmeät arvot ja yksilöllisyys ovat nousussa. Juppikulttuurin ja kulutusjuhlien tilalle ovat tulossa säästäväisyys ja uusromantiikka. Kaikenlainen kulttuurityö ja toiminta lisäävät viihtyisyyttä, ja silloin taloudelliset arvot eivät enää ole niin tärkeitä.

Tuusniemen Joulu katsoo tehtäväkseen edustaa pehmeitä arvoja. Haluamme tarjota lukijoille välähdysten paikkakuntamme menneisyydestä ja myös nykypäivästä.

Pehmeitä paketteja jouluna.

Toimituskunta.

Teille on syntynyt Vapahtaja!

Ne toistuvat jälleen, tutut joulun kuviot. Opiskelija, perheenäiti, liikeihminen ja moni muu odottelee joulun suomaa levähdystaukoa. Sananpalvelija miettii, mitä uutta voisi sanoa joulusta ja huomaa: ei mitään uutta; eikä tarvitsekaan. On tyhjentymätön joulun evankeliumi: Teille on syntynyt Vapahtaja. Enkelin sanat kuuluvat maailmasta, jota emme havaitse luonnostaan aisteillamme. Jumalan kirkkauden ilmestyminen on näky. Hänen kirkkauttaan emme muuten voi tajuta.

Jouluyön näky on todellisuutta. Siitä tulee todellisuus ihmeen kautta. Jumala avaa silmämme näkemään todellisuuden. Me ymmärrämme jotakin, mitä emme muuten tiedä. Jouluyön näky, Herran kirkkaus on valkeutta, liekkejä, tulta. Jeesus sytyttää sydämemme. Sydän on kuin ainesta, joka palaa. Tuli on uskon tulta. Pimeys häviää: elämämme pimeys, omantunnon yö. Onko Herran kirkkaus ilmestynyt Sinulle, joka luet tätä Tuusniemen kolmatta Joululehteä? Koko meidän elämämme on kuin uni. Ennen kuin luulemmekaan, se on ohitse. Mikä ääretön onni, kun sydän palaa uskon liekissä. Käsitämme, että Jumalan Sana, Jumala syntyi ihmiseksi ja ilmoitti Jumalan. Hänen kirkkautensa kyllä häikäisee meidän syntiset silmämme niin, että painumme tomuun Hänen edessään. Mutta korvissamme ei kaiukaan ruoskan viuhahdus, vaan Hänen oma sanansa, joka vakuuttaa: "Poikani, tyttäreni, sinun syntisi annetaan anteeksi".

Joku voi tänä jouluna kokea voimakkaasti Jumalan todellisuuden ja havahtua huomaamaan: Kristus on lähellä. Vapahtajan armo kannattelee. Se kannattelee keskellä juhlaa. Se kannattelee myös arjessa, sen työssä ja vaivannäössä, iloissa ja suruissa. Herra on lähellä. Hän on meidän kanssamme. Me saamme oppia tuntemaan Jeesuksen Raamatun sanasta. Se tahtoo olla meille kirkastamassa Jeesusta syntisten Vapahtajana. Tahdothan sinäkin ottaa Hänet vastaan! Hänet vastaanottaessamme saamme todellisen joululahjan. Hänen seurassaan saamme viettää siunausriikkaan, rauhaisan joulun. Pyytääkämme myös sitä, että hän olisi myös juhlan jälkeen arjessamme. Silloin toteutuisi tämä laulun sana: jouluni ei lopu koskaan...

Toivotan Sinulle, tämän lehden lukija, osallisuutta joulun todellisesta sisällöstä. Jumala olkoon kansasi, iloissa ja suruissa, juhlassa ja arjessa, muistoissa ja tässä hetkessä. Tämä joulu on tarkoitettu Jumalan lahjaksi Sinulle.

Pertti Lamppu
kirkkoherra

Voisiko tämä tapahtua jouluna 1991?

Ja tapahtui niinä päivinä, että veronuudistus toteutui. Kaikki mahdollinen oli verolle pantava. Niin Joukokin lähti verollepantavaksi, kihlattunsa Marian kanssa, joka oli raskaana. Niin tapahtui, heidän Joukon kotikunnassa ollessaan, että Marian synnyttämisen aika tuli. He lähtivät etsimään yösijaa paikallisesta majatalosta, mutta majatalo oli täynnä humalaisia pikkujoulun juhlijoita, eikä Joukolle ja Marialle ollut tilaa. Pariskunta siirtyi toisen majatalon oven eteen. Vahtimestari avasi oven, katseli Marian ja Joukon tavallisesta hieman poikkeavia vaatteita ja lopulta totesi: — Onhan meillä tilaa, mutta meillä on sellainen periaate, että pakolaisia ei oteta sisälle.

Ja niin Jouko ja Maria lähtivät surullisina jatkamaan matkaansa. Alkoi olla aamuyö ja majatalot sulki oviaan. Nuoripari päätti kysyä yösijaa tavallisesta suomalaisesta perheestä. He kävelivät vielä valaistun kauniin omakotitalon ovelle ja soittivat ovikelloa. Perheen isä tuli avaamaan oven glögmuki kädessään, punakkana, hieman huojahtellen. Kuultuaan surullisen parin yösijan pyynnön isäntä päätti iloisessa tilassa suhtautua siihen myönteisesti. Olihan uutukaisessa omakotitalossa erillinen vierashuone ja siellä suuri sänky. Mutta vierashuoneeseen tullessaan isäntä, Jouko ja Maria havaitsivat sängyn olevan jo varattu. Sängyllä oli Mustasta Pörssistä joululahjaksi ostetut videot, mikrotietokone, urheiluliikkeestä pukinkonttiin haalitut lumilauta, lainerilauta ja laskettelupaketti sekä yllin kyllin muuta joululahjatavaraa.

— No voi sentään, taitaa olla meidän vierassänkymme jo varattu, isäntä pahoitteli oven pielestä tukea ottaen. Kyllä teidän nyt pitää etsiä tilaa muualta, sillä nuo tavarat ovat maksaneet helekutin paljon eikä niitä noin vain voi lattialle siirrellä. Menevät vielä rikkikin, naarmuuntuvat.

Aamu alkoi jo valjeta, ja väsyneet Jouko ja Maria jatkoivat kulkuaan. Hieman kauempana he havaitsivat kirkon tornin siluetin valkenevaa taivasta vasten. He suuntasivat voipuneet askeleensa kohti kirkkoa ja ovelle päästyään soittivat kirkkoon asetettua uutta elektronista ovikellojärjestelmää. Hetken päästä suntio tuli aamutakissaan avaamaan oven. Jouko ja Maria esittivät asiansa. Suntio katseli heitä hetken nenänvarttansa pitkin ja vastasi: — Suomen luterilainen kirkko ei ota mitään tavallisten kansalaisten pyyntöjä vastaan kuin virka-aikana kello 8.00–16.00 välillä.

Masentuneena ja väsyneenä Jouko ja Maria lysähtivät kirkon portille. Oli kylmä, ja aatto oli muuttunut kuulakkaaksi jouluaamuksi.

Kirkon vieressä sijaitsevaan suureen tavarataloon oli sytytetty hetkeä aikaisemmin valot. Oli nimittäin niin, että liiketyöväen ammattiliitto oli ensimmäistä kertaa joutanut työaikavaatimuksissaan ja kauppoja sai pitää auki myös joulupäivänä. Näin ihmiset pääsivät ostamaan kaikki aaton tuoksinassa ja kii-reessä unohtuneet lahjat niitä aamu-unisille ja vaativille sekä odottaville perheenjäsenilleen. Siivooja oli valmistelemassa tavarataloa joulupäivän asiakasruuhkaa varten, paria tuntia ennen liikkeen avaamista. Nähtyään Joukon ja Marian laahustavan kylmissään ja väsyneinä kirkolta tavaratalon ohi siivooja heltyi, tarjosi leposijaa tavaratalon ostoskärryvarastossa. Ja niin kävi, että Marian synnyttämisen aika tuli. Ja hän synnytti pojan, asetti kertakäyttövai-pan paikalleen ja pani lapsen korealaisvalmisteisella untuvatakillalla pehmustettuun ostoskärryyn. Sillä heillä ei ollut sijaa majatalossa eikä ihmisten sydämissä.

Hiljaista ja arvokasta joulua!

Markku Forss
kunnanjohtaja

Istuin lattialla

niska kenossa ja tuijotin ikkunanpuitteiden tarkasti rajaamaa palasta kirkkaan sinisestä taivaasta ja rieka-leisesta kuusimetsästä. Pienestä perspektiivistäni yritin kurottautua kohti avaraa maailmaa. Sillä kertoo vielä epäonnistuin, mutta päätin yrittää sitkeästi, kunnes näkymä aukeaisi eteeni ja olisin osa siitä. Löysin kotipihani takaa puron, sitten kylän ja kaupungin. Löysin kansan, jonka yksikkö kantaa nimeä suomalainen. Ylpeänä huomasin olevani sellainen itsekin.

Nyt, jo hiukan maailmaa nähneenä en tiedä, voinko olla siitä varauksettomasti iloinen. Ennakkoluulot, jopa vihamieliset asenteet ulkomaalaisia kohtaan kirvelevät sydäntäni. Mutta vieläkin hämmästyneempi olen niistä asenteista, joita me kohdistamme vähemmistökansoihimme tai alempien sosiaaliluokkien ihmisiin.

Mutta nämä ovat pian eilisen ongelmia. Ollaan menossa kohti yhdentyvää Eurooppaa, kotimaani rajat repeytyvät muuallakin kuin avartuneessa tajunnassani. Näille pohjoisille seuduille tulee ihmisiä, jotka ovat tottuneet erilaisiin arvoihin kuin me. Kulttuurit sekoittuvat, mielipiteet muuttuvat, mutta yksi asia yhdistää kaikkia: kiintymys tähän Euroopan ääripäähän. Toivon, että täällä vielä silloinkin voidaan odottaa riemumielin luonnon puhkeamista uuteen kevääseen kiurun johdattamina, kuten kansanruno sen kertoo. Rauhan katoamisen pelko Euroopan yhdentymisen myötä on turhaa. Pakkaseen totuttomat onnenonkijat etsivät tulevaisuutensa muualta.

Täällä minä istun. Pimeyden synkistämä mieleni halajaa aurinkoon. Pian kokeilen siipieni kantavuutta ja lähdän tutustumaan Eurooppaan, joka ei tunnusta konkreetteja rajoja niin kauan kuin niitä ei naapuri riko. Lentoni ensi pettymys tuntuu uskoni syvimmissä sopukoissa asti, kun tiheä harmaus kiertyy ympärilläni suurteollisuuden valtaamalla, pohjoisimmilla alueilla. Uskoani horjuttaa se, että samoin kuin minä, myös tämä likainen harmaus kulkeutuu vailla mieltä ja rajoja kauneimpiin vuoristo-laaksoihin ja kirkkaimpien vesien ääriin. Kauanko kauneus kestää? Kiirehdin, koska tahdon nähdä kaiken: glamouria tulvivat vanhat kaupungit, muistomerkit, joita yhä kunnioitetaan tietämättä miksi, ja ihmisten luoman kauneuden alkulähteen, Akropolisin.

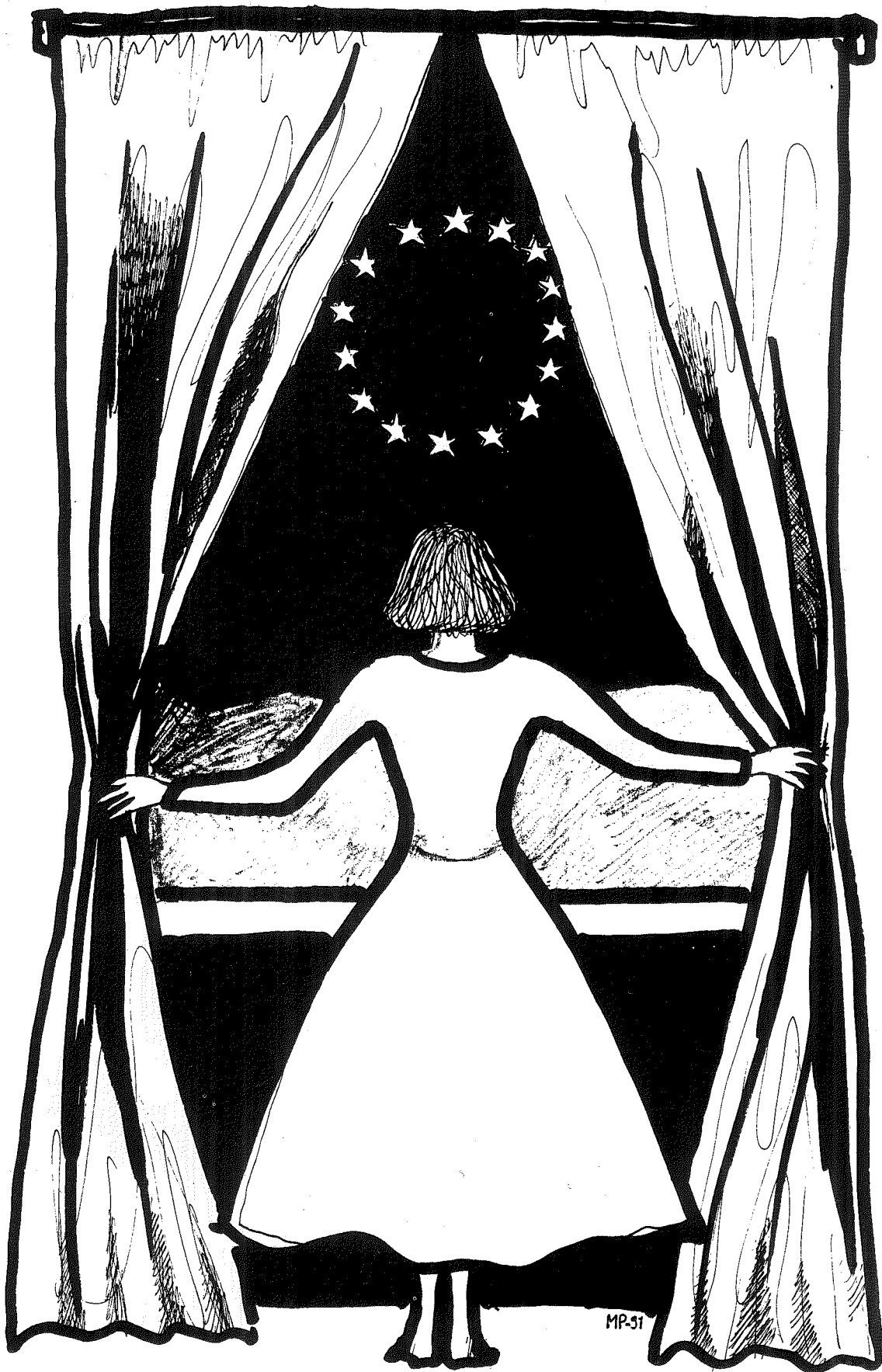
Siipeni voimistuvat entisestään, olen valmis ylittämään mantereiden väliset meret sekä vuoret. Löydän silmäkantamattomiin maata, tuhottua ja neitseellistä. Ihmisen käden koskema kaikki, mutta myös sirunen niin omapäistä ja jäätävää, ettei yksikään kuokka siihen kykene. Sieltä on ihminen löytänyt omat rajansa, joihin hän kokeilee kehityksensä voimaa. Vastapainoksi löydän hiiltyneen maan, joka selitetään tunkeilijan työksi. Tiedän myös, että jos rohkenisin katsoa, näkisin aavikoitunutta erämaata vailla muistoa vihreydestä ja vedestä, jotka ihminen ahneudessaan käytti hyväkseen jo aikaa sitten. Tietämättään hän sai aikaan suurimman kuilun kuoleman ja elämän välille, mitä maa päällään kantaa. Rajoitta leviävää kuivaa kuolemaa pakenen takaisin ihmisten pariin ja löydän rotusortoa, jengitappeluita, syvää halveksuntaa, epäluuloa, rikollisuutta, terroriaaltoja, valtataisteluja ja muistan Suomen, jossa minulla on yhä oikeuteni ja jossa minua ei voida sitoa minkään muotoiseen reservaattiin.

Ikkunani on rikkoutunut, mutta siitä käyvä pirteä tuuli ei karkoita mietteitäni. Tähtiä tarkkaillen lähdän pari ajatusta kohti syvää äärettömyyttä jo ymmärtäen rajattomuuden käsitteen.

Vedän verhot minun ja maailman välille. Hetken ne suojaavat viimoilta ja velvoitteilta, mutta uudesti syntyneitä ja taas elämää janoavaa mieltä ne eivät poimuihinsa vangitse.

Marika Räsänen

Läänin nuorisolautakunta järjesti talvella 1991 kirjoituskilpailun lukiolaisille. Tuusniemeläisen Marika Räsäsen kirjoitelma Istuin Lattialla palkittiin.

MP-31

Kokousyleisöä Juurikkamäen ala-asteen koululla.

Pekkariset juhlivat Tuusniemellä

Sateisena heinäkuun viikonloppuna kokoontuivat Pekkariset eri puolilta Suomea Tuusniemelle viettämään sukujuhlaansa. Sukuseura Pekkarinen ry on perustettu Kuopiossa 11.8.1979. Seuran jäsenmäärä on kahdensadan paikkeilla. Joka kesä on vuosikokous ja joka kolmas kesä kokoonnutaan sukujuhlan merkeissä. Edellinen juhlapaikka oli Nilsää (1988) ja sitä edellinen Leppävirta (1985).

Tämän kesän sukujuhlaan Tuusniemelle oli tullut yli sata osanottajaa. Lauantain ohjelmassa olivat tulokahvit kirkonkylässä Tuushovissa ja bussiretki Juojärven ympäri. Retkellä pysähdyimme Ohtaansalmessa rajamerkkiä tarkastelemaan ja sen jälkeen jatkoimme Valamoon. Moni retkeläinen näki ja koki Valamon ensimmäistä kertaa. Valamossa söimme lounaan ja tutustuimme oppaan johdolla luostari-alueen nähtävyyksiin. Sateen saattelemana jatkoimme matkaa Juurikkamäen ala-asteen koululle. Siellä Katri Räsänen laulullaan toivotti Pekkariset tervetulleeksi Juurikkamäkeen. Katri Räsänen esittämänä tervetulotoivotus oli paikallaan — onhan Juurikkamäki alunperin Räsästen kylä!

Vuosikokouksen jälkeen kuulumme esityksen Tatu Pekkarisesta, jonka isä oli Juurikkamäen Pekkarisia. Tatun syntymästä on ensi vuonna kulunut sata vuotta — juhlavuosi on siis ovella, olisiko sitä syytä muistaa Tuusniemellä?

Koulu oli luonnonkukin koristettu viihtyisäksi juhlapaikaksi. Juurikkamäen maa- ja kotitalousseuran emännät olivat valmistaneet erinomaisen aterian — Tuusniemen perinneruokaa potattikukkoa vai pitäisikö sanoa pottattikukkoa salaatin kera ja jälkiruudaksi hyvät pullakahvit. Kukot maistuivat, ja emännät saivat ansaittua kiitosta tarjoilustaan.

Seuran pitkäaikainen puheenjohtaja, apul.prof. Maija Pekkarinen jätti tehtävänsä nuorempiin käsiin. Häntä muistimme mm. potattikukolla ja toivomuksella, että hän ravintoasiantuntijana suorittaisi perusteellisen tutkimuksen kukosta ja antaisi selvityksen, miksi tämä herkku on perinneruuaksi ylennetty! Seuran uudeksi puheenjohtajaksi sukuneevosto valitsi Olavi Pekkarisen Viitasaarelta.

Sukuseuran perinteeseen kuuluu puun istuttaminen. Se istutetaan kirkkopuistoon tai yksityiseen pihaan. Tällä kerralla sukupuu istutettiin Herne-
mälle.

Sunnuntain ohjelmaan kuului kukkatervehdyksen lasku sankarihaudalle. Tilaisuus oli tavallista juhla-
vampi vierailevan saksalaisen puhallinorkesterin esitysten johdosta. Tämän jälkeen kirkonkellot kutsuivat yhteiseen jumalanpalvelukseen. Jumalanpalveluksessa urkurina toimi Pekkarisen sukuun kuuluva kanttori Miettinen Orimattilasta.

Päiväjuhla jumalanpalveluksen jälkeen oli seurakuntasalissa. Siellä esittivät tervehdyksensä sekä entinen että uusi puheenjohtaja. Tuusniemen mieslaulajat Olli Pekkarisen johdolla viihdyttivät lullukka- ja muilla lauluillaan. Urpilaiset Kinnulasta lauloivat ja lausuiivat. Lauri Happonen esitteli Tuusniemen kuntaa savonkielellä ja sai kuulijat nauramaan. Vehmersalmen Paavo Pekkarinen säesti yhteislaulua ja toimi tilaisuuden juontajana musiikkimiehen malliin. Juhla päättyi yhteisesti kajautettuun Savolaisten lauluun. Juhlan jälkeen söimme yhdessä maistuvan lounaan.

Näin vierähti kaksi päivää Tuusniemellä. Sade ei pystynyt latistamaan tunnelmaa. Iloisia ilmeitä, puheesorinaa — mukavaa oli tavata vanhoja tuttuja su-

kulaisia ja tutustua uusiin. Tuusniemen valinta sukujuhlapaikaksi johtuu siitä, että Tuusniemellä ja erityisesti Juurikkamäessä on Pekkarisia asunut jo vuodesta 1751 lähtien. Tällöin Mikko Pekkarinen tuli Kaaraslahdesta, läheltä nykyistä Nilsin Murto-
lahtea, kotivävyksi Juurikkamäkeen. Hänen appivanhempiensa olivat Heikki Räsänen ja Dorothea Mönkkönen. Näin Räsästen kylään — Juurikkamäkeen — tuli uusi suku — Pekkarinen.

Pohjois-Savon Pekkaristen yhteisenä lähtöalueena on edellä on mainittu Kaaraslahti. Sieltä ovat lähtöisin niin Vehmersalmen Räsälän, Kasurilan kuin myös Nilsin Pekkariset. Pekkarisia asuu Pohjois-Savossa, Keski-Suomessa ja jonkin verran Pohjois-Karjalassa. Toistaiseksi näiden kolmen sukuhaaran yhteistä alkukotia ei ole löydetty. Tutkimus jatkuu ja elämme toivossa, että alkukoti vielä löytyy.

Tuusniemen sukujuhlaan valmistui Pekkaristen sukukirja III, jossa käsitellään suvun vaiheita vuodesta 1550 vuoteen 1850 edellä mainittujen kolmen sukuhaaran osalta. Kirja on sukuseuran kustantama. Sukuseuran eräs päätarkoitus onkin tutkimuksen kannustaminen ja julkaisutoiminnan taloudellinen tukeminen.

29.7.1991

Lauri Pekkarinen

Anu ja Lauri Pekkarinen luovuttamassa potattikukkoa Maija Pekkariselle.

HIRVIMETSÄLLÄ

Melkein heti hirvenmetsästyksen alettua, seurani johon kuulun, oli saanut 3 hirveä. Minulle soitettiin Hyvinkäälle puhelinsoittoja, että missä se mies vii-pyy kun ei tule hirven lihojen jaoille. Uutena hirvi-seuran jäsenenä ihmettelin heille käytäntöä kovin — enhän ole ollut vielä metsälläkään, niin minulleko jo lihaa — kyllä, kyllä kuului puhelimesta kaikilta — heti tänne vaan Tuusniemen suuntaan.

Eipä auttanut muu kuin lähteä liikkeelle. Niinpä saavuin syksyisen illan hämärtyessä seuramme met-sästysmajalle. Meitä oli 4 miehen porukka, jolle yksi aikuinen hirvi oli osunut arvan perusteella heti jah-din alettua. Niinpä sain reilun annoksen tuoretta raavasta — että kelpaapa nyt, ajattelin!

Lauantaina 20 pv. lokakuuta olin tosipaikan edessä. Olin jo varustautunut edellisenä iltana eväs-repun pakkauksella tykötarpeineen. Köllöttelin vä-hän rauhattoman yön, näkien ”HIRVEITÄ” unia.

Kellon soidessa 5.30 aamusella, keitin kahveet termospulloon — kaverin tullessa noutamaan minut kohti tuntematonta ”sotaa”! Majalla tapasin neli-senkymmentä punalakkista ja -liivistä tuntematonta metsämiestä. Tervehdimme kaikki toisiamme — ih-meekseni huomasi; olin kovasti tervetullut uutena jäsenenä mukaan.

”Kato, Matti, onpa mukava nähdä”, kuulin useammalta. Ihmettelin — katselin tarkemmin. Moni heistä omisti jotenkin tutut kasvopiiirteet, ta-rinoidessani niitä näitä heidän kanssaan. Monella oli synnyinjuuret niillä maisemilla — minä mukaan luettuna ja näin harrastus on tuonut porukan jälleen yhteen. Paikallisia asian harrastajia seurassamme on noin puolet, porukan runkona.

Seurasi aseiden ja metsästyspapereiden tarkastus, jonka suoritti metsästyksen johtaja, armeijan palve-luksessa leipänsä ansaitseva terhakka naapurikylän kaveri.

Liityin ajomiesten kuninkaalliseen kaartiin! Poru-kan tärkeimmät miehet! Ilman meitä hirvet ilmei-sesti olisivat tiukasti korpien kätköissä!

Meidät kuljetettiin ajopaikalle, 20 miestä ja minä! Pyssymiehet menivät passiin — ajo alkoi kohti väijy-viä miehiä. Edessämme oli muutaman kilometrin murtomaataival, toiveenamme, että maastossa olisi myös korpien kruunupäitä.

Huutelimme, töräyttelimme torvia — salot raikui-vat, rämmimme märässä lumisessa maastossa. Metso hyppäsi edestäni, oli jäniksen jälkiä, mutta ei hirven. Ajo jatkui, tuntui jo vähän toivottomalta. Hyppäsin suo-ojan ylitse — jalka lipesi — nokialaisen varsi ryyppäsi vettä jalassani. AJATTELIN, HYI SI-NUA MATTI MIHIN OLET LÄHTENYT! Vaih-doin kuivat sukat repustani. — Matka jatkui, ajoket-jumme huutojemme perusteella oli hyvin koossa, vaikka rivissä miesten välit olivatkin n. 100 m.

Nyt näkyi hirven makausjälki — näkyi useampi-akin edessäni — huusin: hirviä lähimaastossa! Kave-rit innostuivat myös kuulemastaan — huudeltiin ho-hoijaata innolla — ja minä myös, vaikka olinkin vih-reä ammatissani!

LENSIN NENÄLENI, KOMPASTUIN VAN-HAAN PIIKKILANKA-AITAAN, JOKA OLI MAASSA, KOMPUIROIN YLÖS. VOI HITTO, KYLLÄ KAUPUNKILAISTA MAASTO OPET-TAA NÖYRÄKSI, KIROILIN ITSEKSENI! OLIN ILMEISESTI INNOSTUNUT LIIKAA.

Kuului laukaus, kuului toinen — ahaa oliko ajo sit-tenkin onnistunut, ajattelin. Ajo jatkui vielä hetken, saavuttiin passimiesten luokse — kookas naarashirvi oli kaatunut.

Huoltojoukot olivat tehneet tulet läheiselle sora-montulle ja mikäs sen hienompi kuin mennä val-miille tulille syömään eväitä ja paistelemaan makka-raa. Ruokailtuamme kokosimme päivän aikana vielä kaksi erillistä jahtikertaa, joista tuloksena oli vasan kaato. Huoltojoukot hoitelivat saadun riistan asialli-seen kuntoon lihojen jakoa varten.

Kotikonnuille saavuimme illan hämärtyessä. Ää-neni oli hieman ”maassa” päivän huutelun jälkeen.

Ruokailu ja sauna ulkoilupäivän jälkeen oli ”poi-kaa” ja unikin tuntui tulevan hyvin, ettei tarvinnut emännän tyynyn nurkasta heiluttaa! SYY LIENEE OLLUT PÄIVÄN AIKANA SAATU RAITISIL-MAMYRKYTYS!

Suosittelen kokemusta, jos kenellä vähänkin on mahdollista mennä mukaan. Sillä reippailu luon-nossa, vuoden ajasta ja säästä riipumatta on mieles-täni parasta mielenterveyden hoitoa, lisäksi metsäs-täjien joukko kokemukseni mukaan on reilua ja reh-tiä porukkaa laidasta laitaan. EIKÄ SUINKAAN AINA OLE ASIAN PÄÄTARKOITUS SAADA SAALISTA, VAAN RAUHOITAVA JA HYVÄN OLON TUNNE ON PARASTA LUONNON AN-TIA.

Matti Poutiainen
Hyvinkää

30 vuotta metsästystä harrastanut

Minna Canth (1844–1897) kirjoitti kertomuksen ”Missä onni”, joka kertoo Tuusniemen pappilan apulaisen elämästä ja elämänvaiheista. Kertomus ilmestyi Nuoressa Suomessa 1895. Julkaisemme tässä lehdessä kertomuksen alkuosan.

Minna Canth

Missä onni?

Siitä lienee jo parikymmentä vuotta, kun asiat minua eräänä talvena vaativat matkustamaan Tampereelle. Sinne ei vielä siihen aikaan ollut rautatietä, vaan täytyi ajaa hevoskyydillä, joka entinen kulkutapa muuten olikin paljon hauskenpää ja runollisempaa.

Mutta hitaasti se kävi. Nuoskeata lunta oli viimeisen sateen jälkeen vielä kosolta maantiellä, se tarttui paakkuina reen jalaksiin ja raskautti kulun. Hiljalleen löntysti hevonen eteenpäin vanhan kievarikonin tottuneella tavalla, kyytimies istui rauhallisena ja huolettomana kuskinpenkillä, ettei hän ensi kertaa ollut herroja kyydissä. Minulla oli hyvän aikaa miettiä kaikenlaista siellä reenperässä, nahkaisten sisässä.

Muistelin ketä tuttaviaminulla mahdollisesti saattoi olla Tampereella, ja juohtuikin mieleeni eräs nuori tyttö, Hilma Reinius, joka noin kymmenkunta vuotta sitten oli joutunut sinne naimisiin eräälle rikkaalle tehtailijalle, nimeltä Grålund. Tunsin hänet vallan hyvin niiltä ajoilta, kuin hän oleskeli Tuusniemen pappilassa, rouvan apulaisena ja lasten hoitajattarena.

Kuinka minun silloin kävi sääli tuota tyttö raukkaa, sillä hänellä ei suinkaan ollut helpot päivät pappilassa ollessaan, yöt kun sai valvoa lasten kanssa ja päivillä alituisesti olla varpaillaan emäntänsä käsikyjä täyttämässä. Hän sai ottaa kiinni kaikkeen, milloin hänet pantiin keittämään, milloin paistamaan, milloin leipomaan, huoneita siivoamaan, tai vaatteita silittämään. Ja sillä välin riitti käsitöitä loppumattomiin, pappilan kymmenen lasta kun kulutti paljon vaatetta. Hilma raukka oli mielestäni kuin orja; hänellä suorastaan ei vuorokauden kahdestakymmenestä neljästä tunnista ollut yhtä ainoata, jota olisi voinut ehdottomasti omakseen sanoa.

Sen lisäksi hänellä oli niin pieni palkka, ettei se tahotonut kunnolleen vaatteiksi riittää. Aina hänen täytyi kääntää penninsä moneen kertaan, ennenkuin uskalsi sen kädestään laskea, miettiä ja tuumia, mikä huokeinta, kannattiko ostaa, vai täytyikö koettaa vielä ilman tulla toimeen.

Mutta, kumma kyllä, jotenkin virkeänä hän pysyi yhtä kaikki ja hyvä toivo hänellä oli tulevaisuudesta. Kun olo kävi liian tukalaksi tai työtaakka ylen painavaksi ja kun hänen täytyi kävellä rikkonaisuissa ken-

gissä, eikä varat myöntäneet ostamaan uusia vielä pitkiin aikoihin, lohdutteli hän aina itseään tulevien päivien odotuksella.

— Mutt’antaahan olla, jahka minä tästä saan rikkaan sulhasen, niin kyllä muuttuu elämä toisenlaiseksi, oli hänellä tapana sanoa.

— Koska se teidän rikas sulhasenne tulee sitten? kysyin kerran häneltä, kun hän taaskin suurella varmuudella oli siitä puhunut. — En tiedä, milloin tulee, hän vastasi, mutta tulla hänen täytyy. Minä en rupea koko ikääni köyhyyttä kärsimään, siitä alan jo saada ihan kylläkseni. Ja muulla tavalla taas en rikkaaksi pääse, varakas sulhanen on ainoa neuvo.

— Ottaisitteko kenen hyvänsä, kun hän vaan on rikkaas?

— Ottaisin. Vaikka hän olisi musta kuin muriaani ja tyhmä kuin saapas, niin ottaisin sittenkin.

— Mutta ajatelkaahan, jos ette voisi häntä lainkaan rakastaa?

— Rakkaudesta minä viis veisaan. Ei köyhän auta semmoisia turhuuksia ottaa lukuun. Kun hän vaan auttaa minua paremmille päiville, niin olen hänelle niin kiitollinen, että se jo kyllä käy rakkaudesta.

Nuoren tytön suussa tuo puhe kuului kovin luonnottomalle; mutta se vaan todisti tavallaan sekin, kuinka kovaa koulua hän oli käynyt. Nuhteet, jotka ensi hetkessä ajattelin tuoda esiin, kuolivat huulilteni, tunsin niin suurta sääliä häntä kohtaan.

— Luuletteko sitten, että onni on ainoastaan rikkauudessa? kysyin vaan hyvin sävyisästi.

— Missä se olisi, ettei siinä, hän vastasi. Hyvän aika, kun ihminen saa, mitä ikänä haluaa, saa nukkua yönsä rauhassa, tehdä työtä sen verran kuin tahtoo, ja asettaa elämänsä kaikin puolin mieleisekseen, mitä häneltä sitten enää puuttuisi? En suinkaan ymmärrä.

Minä hymyilin.

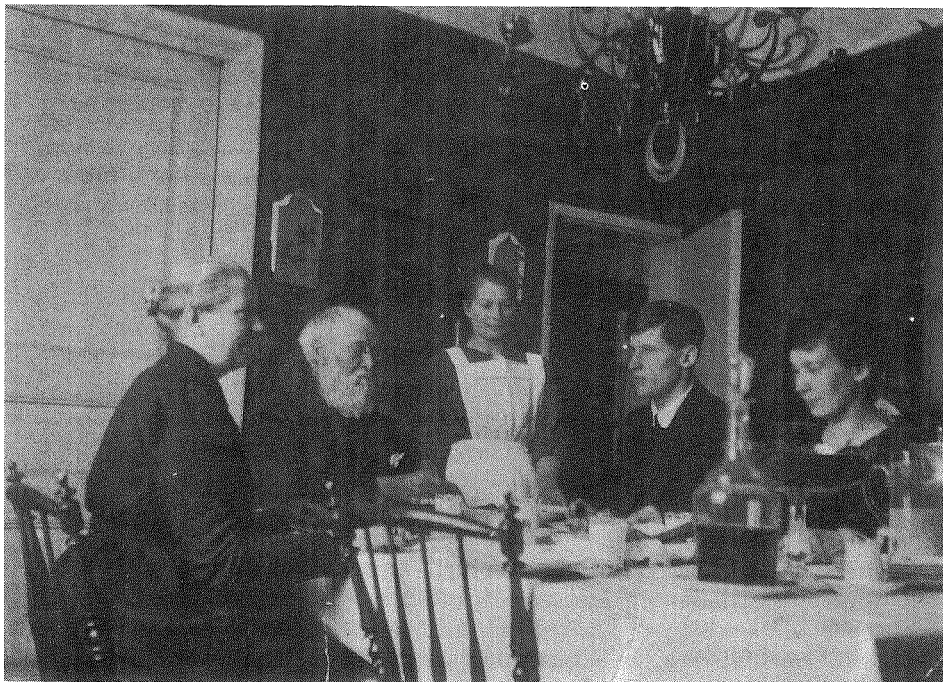
— No, ja minkälaiseksi te asettaisitte elämänne, jos rikkaaksi tulisitte?

— Niin, minäkö? Hänen silmänsä vilkastuivat.

— Voi, voi! Ensiksikin minä joka aamu nukkuisin tuonne kahdeksaan. Ja sitten minä tilaisin uudet kengät, ennenkuin entiset ehtisivät rikkikään mennä, jatkoi hän nauraen.

— No, senkö verran.

— Odottakaapas nyt, eihän se ollut kuin alkua. Minä laittaisin itselleni yltäkyllin kaikkia vaatteita, leninkiä kaikenmoisia, parhaimmista kankaista, revonahkaturkin silkkipäällyksellä, sitten tohvelipalt-

*Tuusniemen
ison pappilan väki aterialla
1920-luvun alussa.*

Tuusniemen Iso-Pappila

toita ja jaquetteja syksyä ja kevättä varten, sadenutuja ja kepsiä kesää varten — hattuja, jos jonkinlaisia. — Jopa, jopa! Entä sitten vielä!

— Huoneet laittaisin ihmeen komeiksi, plyysipäälliset huonekaluihin, brysselimatot lattiaan.

— Riittää, riittää, minä nauroin. Kyllä jo arvaat muut seikat. Mutta Hilma ei malttanut vielä lopettaa.

— Tallissa olisi aina hevonen minun varaltani, että saisin ajella, milloin vain päähäni pistäisi ja joka vuosi minä matkustelisin ulkomailla.

Tähän tapaan sitä jatkui, mielikuvitus lensi ja innostus kasvoi. Hän lämpeni lämpenemistään, posket hehkuivat, silmät säihkyivät ja suu oli onnellisessa hymyssä. Jos kaikki tämä hyvyys olisi ollut hänen käsissään, ei hän siitä varmastikaan olisi voinut enemmän nauttia.

Pari vuotta lieenee kulunut tästä meidän keskustelutamme, kun pappilan vanhempia lapsia lähetettiin Savonlinnaan kouluun ja Hilma sai mennä mukaan talouden hoitajaksi. Olin oikein mielissäni, sillä otaksuin varmasti, että hän nyt yhtäkaikki tulisi helpommille päville. Mutta sitä en voinut arvata, että tämä sattuma veisi häntä suurta elämän käännettä kohti.

Niin kumminkin tapahtui. Tuskin oli kuukautta kulunut, ennen kuin Savonlinnasta tuli äkkiarvaa-

matta uutinen: Hilma Reinius on kihloissa erään rikkaan kauppiaan kanssa Tampereelta.

Sillä kertaa eivät viestit kertoneet enempää.

— Onkohan tuo kauppias ”musta kuin muriaani ja tyhmä kuin saapas”, mietin itsekseni. Ainakin hän mahtaa olla vanha ja ruma, sillä harvoinpa ne nuoret ovat rikkaiksi ehtineet.

Mutta ei! Pian saatiin tietää, että hän päinvastoin oli keski-ikäinen, pulska mies, nimeltä Grålund, toime-lias ja virkeä. Tampereen etevimpiä miehiä. Hän oli käynyt tervehtimässä sukulaisiaan Savonlinnassa, tutustunut Hilmaan, joka asui niiden kanssa samassa talossa, rakastunut ja kosinut. Häät vietettiin Savonlinnassa kiireemmän takeen, eikä Hilma tulisi enää Tuusniemellä käymäänkään.

Sitten kerrottiin vielä, kuinka paljon sulhanen oli antanut hänelle lahjoja, kultakellon ja rannerenkaan, monet leninkikankaat ja — revonnahkaturkin. Minua hytkähytti. Muistui heti mieleeni Hilman entiset tuulentuvat. Nythän ne jo alkoivat toteutua kaikki.

Häitten jälkeen Hilma katosi näköpiiristämme. Tampere oli siksi kaukana, ettemme hänestä enää mitään kuulleet, eikä hän liioin kirjoittanut tuttavil-leen Tuusniemelle.

— — —

Pitäjäntupa — kunnantupa

Seurakuntien itsenäistyttyä oli pidettävä pitäjänkokouksia ainakin kaksi kertaa vuodessa, vapun ja mikkelinpäivän tienoilla. Kokouksia pidettiin aluksi kirkonmäellä tai kirkkotarhoissa, myöhemmin kirkkosakin. Jo 1700-luvulla oli esivalta antanut pitäjäntupien rakentamiskehoituksia, mutta vasta 1800-luvulla saivat monet seurakunnat pitäjäntuvan.

Pitäjäntupa valmistui ja siunattiin

Tammikuun toisena päivänä 1864 Tuusniemen kirkonkokouksessa todettiin, että kirkonkylän Erik Hyvärisen talon Erikkalan tupaa oli käytetty varsinkin kylmän aikana rippi- ja laiskankoulujen, jumalanpalvelusten ja iltakirkkojen pitämiseen. Lisäksi tupaa oli tarvittu pitempiin kirkko- ja vaivashoidon kokouksiin, henkipanoihin y.m. Käytöstä päätettiin maksaa ”40 mk hopeeta vuosihyyriä siksi kuin varsinainen pitäjäntupa saadaan raketuksi”. Nämä 40 mk päätettiin kantaa ”voudin luvussa pitääjältä mantaalin jälkeen.” Pitäjäntuvan rakentamispäätös tehtiin varsinaisesti tammikuun 15. 1865.

Päätöstä kiirehti se tosiasia, ettei kukaan halunnut antaa huonettaan seurakunnan toimintoihin vähemmällä kuin sadalla markalla. Myös tuvan paikka määriteltiin. Sen tuli kohota ”likelle kirkkoa olevalle mäkihölle Foudilaisten maalle.” Tuvan koko määrättiin: ”5 sylvä laaja joka kulmalle seinillensä sisä-puolelta hienoimmasta päästä 8 tuuman hirsistä sekä 7 kyynärrä korkee lattiasta kattoon, 5 lasinreikää.” Tuvan tulisi olla valmis Mikkeliiin mennessä. Rakennusurakka uskottiin tal. Paavo Koistiselle (Juojärvi N:o 1) 640 markan hinnasta. Kulut oli seurakuntalaisten maksettava Ruunun ylöskannossa verojen mukaan.

Kyllä rakentaja pysyi aikataulussa, sillä jo syyskuussa pitäjäntupa voitiin lämmittää. Herastuomari Erik Miettinen tarjosi halkoja Wäätäälän maalta Woutilan rajalta maantien lähellä olevalta yppylältä 30 sylvä 40 markan hinnasta. Tarjousta ei hyväksytty. Mutta kirkkoherra Sarlin maksoi halot toivoen tietysti, että seuraavalla kerralla kokousedustajat jo ovat valveutuneempia. Tuvan lämmittäminen annettiin Petter Järveläisen huoleksi sadan markan vuosikorvausta vastaan. Myöhemmin Järveläinen

Kunnantupa 1920-luvun lopussa. Kunnantupa takana.

katui ja työtä jatkoi Paavo Koistinen nuor. (Juojärvi N:o 1) Kulut tuvan lämmityksestä jaettiin talollisten ja torppareiden kesken siten, että torpparit maksoivat puolet siitä minkä talolliset joutuivat maksamaan.

Viiden miehen joukko oli köyripäivänä tuota uutta tupaa virallisesti suinaamassa ja totesivat, että tu vassa oli paljon vikoja. Kuitenkin joulukuun 3. päivän kokouksessa todettiin, että tupa on valmis. Heinäkuussa 1868 pitäjätupa oli lopullisesti suinattu, mutta myös todettu: ”Katto on painunna keskeä ketkaksi, kuin ei ole keskelle pantu mitään katonalaisia sekä on paikoittain avo-reikiä ja piisin juuret ihan avonaiset.” Urakoitsijan piti tupa korjata tai maksaa korjaus.

Tupa likellä kirkkoa

Siinäpä se pitäjätupa nyt oli valmiina palvelemaan myös 1870 perustettua Tuusniemen kuntaa. Missä tuo Foudilaisen maan mäki oli, ei taida olla kenelläkään tarkoin tiedossa. Se on ollut ainoastaan muistitiedon varassa. Vuonna 1935 opettaja Haapkylä kirjoitti kirkonkylän kansakoulun 60-vuotishistoriikissa: ”Palopaikan koulutalo paloi tammikuun 11 päivää vasten yöllä v. 1893. Palon aiheutti halkeama luokkahuoneen uunissa, josta tuli tarttui seinään,

leviten pienessä ajassa yli koko talon. Palon jälkeen muutettiin pitäjäntuvalle, joka sijaitsi silloin nykyisen Suojaharjun alapuolella maantien puoleisella laidalla. ”Kuntakokoukset ja kunnallislautakunnan kokoukset jouduttiin taas pitämään Erik Hyvärisen talossa niin kauan, kun uusi koulu valmistui 1894.

Rakennusta kutsuttiin jo usein kunnantuvaksi. Paitsi kunnankokouksia talossa on pidetty monien tuusniemeläisten järjestöjen kokouksia, esim. maa-miesseuran perustava kokous 1904 ja Osuuskassan perustava kokous 1907. Käräjät pidettiin myös tarvittaessa. Tupa lienee ollut talvella aina lämmitettynä, koska oli määrätty, että ”tuvassa on alituisesti asuva, siveätapainen lämmittäjä oleva....”

Tupa uudella paikalla

Maaliskuun 6. päivänä 1909 oli kuntakokouksen asialistalla kunnanhuonetta koskevaa asiaa: ”Esitettiin kuntakokoukselle päätettäväksi kysymys, että kun on saatu selville ettei nykyinen kunnanhuoneen alla oleva maapalsta ole kunnan oma niin mihin sijoitetaan sanottu kunnanhuone sekä kuulutuksen mukaan kehoitettiin kaikkia niitä kirkonkylässä olevia maanomistajia antamaan tälle kokoukselle tarjouksiaan mainitun maapalstan myömisestä.”

Kunnantupaa puretaan.

Kunta sai kokouksessa kaksi tarjousta. Talollinen Erik Miettinen, jonka maalla kunnantupa oli, tarjosi maa-alaa, joka olisi joka suunnalle 40 vanhaa syltä sekä tiealaksi 10 kyynärää 400 markan hinnalla. Toisen tarjous tuli herastuomari A. J. Happoselta, joka tarjosi maata toiselta puolelta maantietä siltä kohdalta, missä hänen vanha talonsa nykyisin sijaitsee. Maa-alan koko oli maantien vartta 40 vanhaa syltä ja samanverran joka suunnalle ja hinta 50 markkaa ja se vero, mikä sille palstaverolaskussa kuuluu. Yksimielisyyteen ei keskustelussa päästy ja niin äänestettiin. Äänin 68-189 päätettiin ostaa maa A. J. Happoselta.

Reilun kuukauden kuluttua pidettiin varsinainen kuntakokous, jossa päätettiin, että kunnantupa muutetaan uudelle palstalle. "Tulevana kesänä varataan sammalet ja runti rakennuksen alle valmistetaan. Seruraavana talvena otetaan vaivaistalon maalta lisä rakennuspuita sillä rakennusta oli tarkoitus laajentaa joko 4 tai 5 huoneiseksi. Valittiin rakennustoimikunta, johon tulivat Antti Juho Happonen, Antti Pitkänen, Heikki Järveläinen ja Aaro Tirkkonen." Toimikunnan tehtäväsi annettiin rakennuslainan hankkiminen, töiden perään katsominen ja tehdä kaksi kappaletta pohjapiirustusta ilman mitään palkkiota yksi neljälle ja toinen viidelle huoneelle ja ovat nämä piirustukset esitettävä kuntakokoukselle hyväksyttäväksi, vaan muista aikaa kysyvistä hommista saavat 2 markkaa päivälle palkkaa,

joka laskun perusteella maksetaan. Lukkarille asunto kunnan tuvan yhteyteen jätettiin toistaiseksi."

Vielä siinä tarvittiin monta kokousta ennen kuin talo oli siirtynyt uudelle tontille. Joku oli muistavinaan, että eikös se entinen tontti ollut luvattu ikuisiksi ajoiksi pitäjätuvan paikaksi, ja maksajakin oli vielä uudelle tontille epäselvä. Onko se manttaalikunta vai mikä? Lopuksi se päätettiin maksaa kunnan yhteisellä taksoituksella kootuilla varoilla.

Kyllä se talo viimein oli siellä, missä meistä monet tottuivat sen näkemään, eli nykyisen veljestalon paikalla. Talosta oli tehty neljähuoneinen tupa, kokoussali, kamari ja tupakeittiö.

Kunnantoimisto oli talossa 30-luvun lopulle, jolloin kunnan asioiden hoito siirtyi kansakoululta vapautuneeseen rakennukseen. Sota-aikana talon isoon tupaan oli rakennettu seulapohjaisia kerroslaatikoita, jonne tuotiin mustikoita kuivattavaksi. Oli tapaa säilöä mustikoita. Postitoimistokin oli jonkun aikaa talon suojissa. Tuusniemen lähes sata vuotta vanha kirjasto sai ensimmäiset "omat tilat" talosta 1952. Vielä sai talovanhus kokea nuoruuden astuneen ovista sisään, kun kansalaiskoulu jouduttiin pitämään siellä, ja lienee ollut kunnallinen keskikoulu-kin talon käyttäjänä. Leipomonakin talo sai palvella 60-luvun loppupuolella, kunnes se sitten purettiin paikalle rakennettavan Veljestalon tieltä.

Aino Korhonen

Tuusniemen kunnallisen keskikoulun ensimmäinen toimintavuosi kolmekymmentä vuotta sitten

Ensi syksynä tulee kuluneeksi kolmekymmentä vuotta siitä, kun Tuusniemen kunnallinen keskikoulu aloitti toimintansa kirkonkylän silloisen kansakoulun tiloissa. Olin tuolloin vähän yli kaksikymmenvuotias opiskelijapoika, joka tosin oli jo suorittanut humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon. Opinnot olivat loppuvaiheessa, ja niinpä hain ja tulin valituksi keskikoulun ensimmäiseksi johtajaksi. Kävin Tuusniemellä Kuopiosta käsin ja kuten myöhemmin ilmenee, jouduin opettamaan hyvin monia aineita. Kaikki oli aloitettava alusta opetus-suunnitelman laatimista myöten. Kaikenlaisia komelluksia ja virheitä tietysti sattui aloittelijalle, joka ei ollut saanut minkäänlaista opettajakoulutusta.

Koulun johtokuntaan kuuluivat seuraavat jäsenet:

Kirkkoherra Aimo Junkkari, puheenjohtaja
Nuohooja Veikko Pentikäinen, varapuheenjohtaja
Maanviljelijä Vilho Taskinen, taloudenhoitaja
Maanviljelijä Ilmari Poutiainen
Emäntä Taina Räsänen
Autonkuljettaja Veikko Niiranen
Opettajiston edustaja Eero Toikkanen, sihteeri

Opettajat lukuvuonna 1962–1963:

Äidinkielen ja historian lehtori Eero Toikkanen, hum.kand. koulun johtaja, äidinkieli, ruotsi, maantieto, eläinoppi, kasvioppi, matematiikka, piirustus, kaunokirjoitus ja urheilu.

Tuntiopettajat:

Aimo Junkkari, teol.kand., uskonto
Eeva Keränen, kotiteollisuusopettaja, tyttöjen käsityö
Kauko Mikkonen, kantt.urk., laulu
Olavi Mykkänen, v.a. kansakoulunopettaja, poikien voimistelu
Aili Pekkarinen, kansakoulunopettaja, tyttöjen voimistelu ja urheilu
Kauko Pitkänen, puuseppä, poikien käsityö

Ensimmäiset oppilaat syntymävuosineen:

Grenfors Tyyne 1950	Pentikäinen Tuula 1951
Hentelä Raimo 1949	Pitkänen Reino 1951
Hiltunen Kaija 1948	Poutiainen Anita 1951
Hirvonen Martta 1949	Poutiainen Mirja 1949
Holopainen Tuula 1949	Pärnänen Veikko 1949
Hyvärinen Kari 1950	Pöyhönen Pirjo 1951
Hätinen Eero 1950	Rautiainen Riitta 1950
Jäntti Reijo 1951	Rissanen Aune 1949
Kekäläinen Matti 1950	Ritanen Marja 1950
Kekäläinen Pentti 1951	Räsänen Kaisa 1949
Koponen Riitta 1949	Räsänen Kyösti 1950
Koponen Veli 1950	Räsänen Leena 1950
Kuronen Pirkko 1948	Ryynänen Annukka 1951
Lehtoviita Kaija 1949	Smolander Heikki 1949
Leppänen Markku 1950	Smolander Pauli 1950
Leppänen Ritva 1950	Taskinen Eila 1950
Miettinen Kari 1950	Toropainen Sirpa 1951
Miettinen Matti 1951	Voutilainen Riitta 1950
Mikkonen Irja 1951	Väänänen Pirkko 1950
Mylläri Sinikka 1950	
Parviainen Pirjo 1950	

Alku oli sikäli hankalaa, ettei sopivia tiloja seuraavana lukuvuonna keskikoululle löytynyt kirkonkylältä, vaan koulu toimi seuraavan lukuvuoden loppukautetulla Saunaniemen kansakoululla. Olin sitten pari vuotta välillä poissa, Riistavedellä, ja tulin takaisin Tuusniemelle syksyllä 1965. Tästä alusta on kuitenkin versonut varsin monipuolinen koulutustoiminta Tuusniemellä. Syksyllä 1965 kunnallinen keskikoulu ja kansalaiskoulu saivat oman uuden koulurakennuksen. Vuonna 1968 Tuusniemen lukio aloitti toimintansa valtion lukiona ja siirryin tuolloin lukion vt. rehtoriksi oman toimeni eli keskikoulun johtajan toimen ohella siirtyäkseni sitten lukion päätoimiseksi rehtoriksi syksyllä 1970, jolloin keskikoulun ja myöhemmin peruskoulun yläasteen toiminnasta tuli vastaamaan rehtori Mauri Aro, joka toimi tehtävässään 20 vuotta.

Eero Toikkanen

Vanhanajan Joulu

Oli jouluku. Maassa oli paksu kerros lunta. Ihmiset heräsivät aikaisin aamulla. Koivulan Eveliina oli valveilla jo kello kolmelta yöllä. Häntä jännitti, olisiko ensimmäinen vieras, joka heille tulee nainen vai mies. Jos tulija on nainen, särkyvät sinä vuonna talon astiat. Eveliina oli pyytänyt naapurin Aaroa hielie kylään. Aaro piti lupauksensa. Hän kolkutti Koivulan ovelle puoli neljältä aamulla. Eveliina tarjosi joulukahvit. Siinä heidän rupatellessaan heräsi Artturi, Eveliinan mies.

– Hyvää joulua, hän sanoi iloisesti hymyillen.

– Kiitos samoin, Aaro vastasi.

– Kyllä on kaunis ilma. Tällaista kun on koko päivän niin tulee aurinkoinen juhannus, Artturi sanoi asi-
antuntevasti. Uskottiin, että jos jouluna oli pouta, oli myös juhannuksena.

Talon lapset heräsivät.

– Milloin lähdetään kirkkoon? he kysyivät.

– Me lähdemme puoli viideltä. Voitte nukkua vielä vähän, Eveliina sanoi.

Puoli viideltä kaikki oli valmista. Lapset olivat pu-
keutuneet hienoimpiin vaatteisiinsa. Heillä kaikilla oli mummon tekemät villapaidat ja kaulaliinat, mutta silti äiti otti lämpimän peiton rekeen mukaan. Lasten mielestä reki-ajelu oli mukavaa.

Kirkko oli täynnä ihmisiä. Silti siellä oli aivan hil-
jaista. Pappi puhui. Pieniä lapsia alkoi vähän her-
mostuttaa hiljaisuus ja pakollinen paikoillaan istu-
minen, mutta tiedossa oli hauskaa. Joka vuosi kir-
kosta tullessa pidettiin kilpa-ajot. Siihen taloon, jonka hevosella ensinnä joulukirkosta kotiin saavut-
tiin, tuli hyvä eläinonni siksi vuodeksi. Tänä vuonna naapurin Aaro vei voiton.

Kotiin tultuaan Eveliina kysyi piialtaan:

– Muistitko viedä riiehenhaltialle lämmintä riisipuu-
roa ja maitoa?

– Muistin.

– Ota vielä jyviä ladosta ja vie linnuille.

Kun antoi jyviä linnuille jouluna, niin oli toivossa ihmisillekin jyviä seuraavana kesänä.

Eveliina oli laittanut maukkaan jouluaterian. Hän söi itse ensimmäisenä. Uskottiin, että silloin talossa asiat hyvin lykäs-
tyivät. Ruuan jälkeen Eveliina la-
kasi lattiaa. Se oli tapana tehdä yhdeksän kertaa että tulisi hyvä naurisvuosi. Syönnin jälkeen mentiin saunaan. Kun oli kylvetty, lyötiin löylyä saunaan, että haltiat saivat kylpeä, eikä niiden tarvinnut kyl-
mässä värjötellä.

Jouluaattoehtoonä menivät miehet ja naiset salaa kotieläimiä ruokkimaan. Miehet menivät lehmii ruokkimaan ja sanoivat navettaan astuessaan:

– Nyt on jouluku.

Naiset menivät talliin ja sanoivat samalla tavalla. Miehet koettivat estää naisia pääsemästä talliin ja naiset miehiä pääsemästä navettaan. Näin yritettiin varastaa onnea toisiltaan.

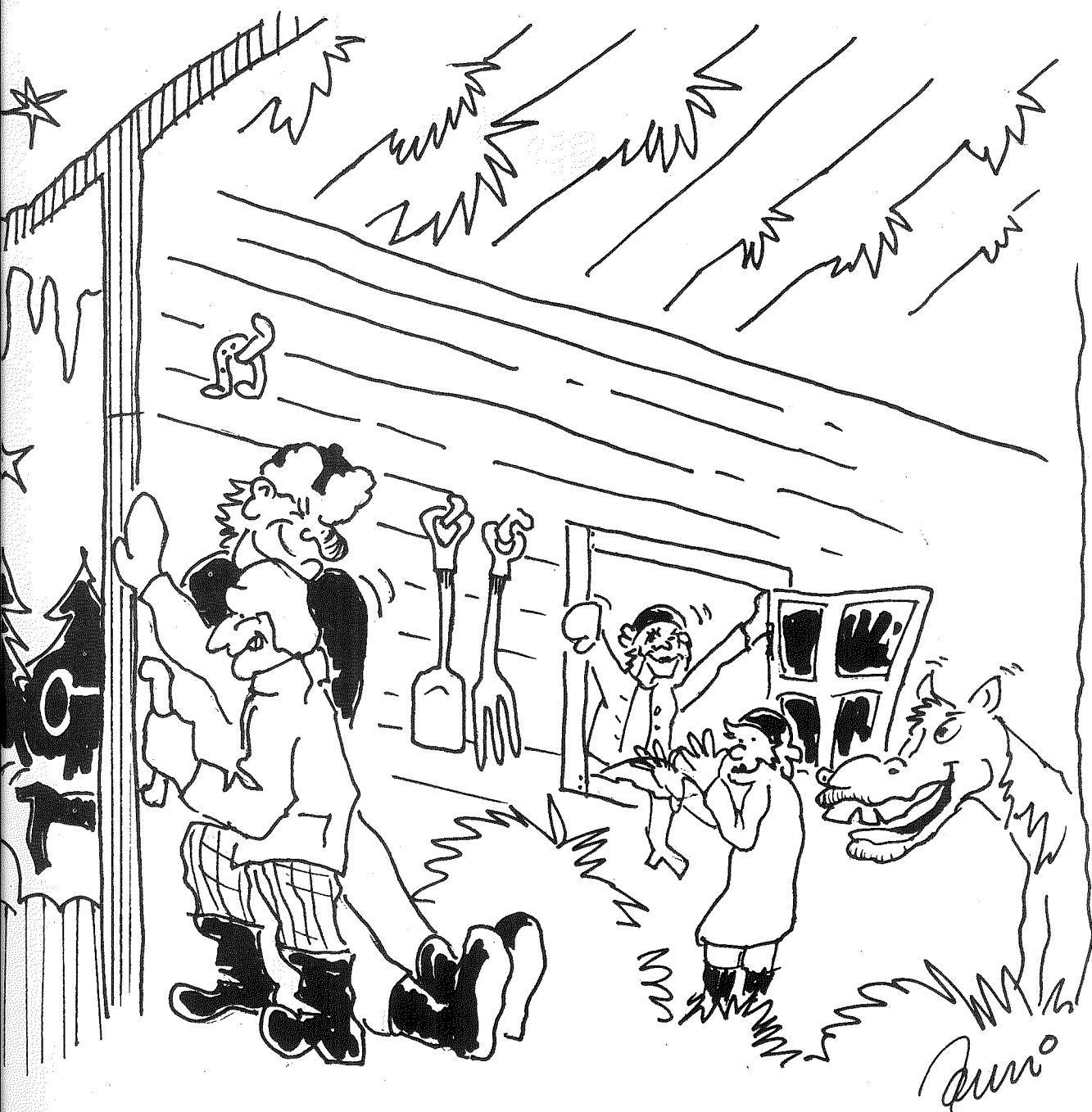

Jouluaattoiltana tuotiin kukko tupaan. Oljista tehtiin lattialle ympyrä. Oljet kierrettiin kuten olkaside. Ympyrän sisään tekivät tytöt tai pojat leivästä muruja. Kenen murun kukko ensin nokkaisi, se pääsi uutena vuotena naimisiin. Tänä vuonna onni suosi

Koivulan vanhinta piikaa.

Tuvan nurkassa oli olkia. Niissä lapset saivat leikkiä vähän aikaa. Sitten oli aika mennä nukkumaan. Kaikkia jännitti kävisivätkö joulutaiat toteen.

Anne-Maria Nupponen, 12v

Risto Rasan runomaailma

Kuva: Seppo Sollo

"Aamulla, kun yöllä on satanut, menemme metsään, järven rantaan, ja poimimme muistiin määrän hajut." Risto Rasa on kaupunkilainen. Hän on syntynyt pääkaupungissamme ja asunut Vaasassa sekä Tampereella. Mutta hän kaipaava luonnon rauhaan, pois suurkaupunkien hälinästä.

Syvä kaipuu kuvastuu hänen runoistaan. Hän tietää voivansa kohdata elämän vaikeudet vain luonnosta saatavan voiman avulla. Hän tietää, että vain luonto kuuntelee hänen murheitaan keskeyttämättä tai levittämättä niitä eteenpäin: "Minä, jonka reviiri menee rikki joka päivä, olen tullut tänne metsään kuljeskelemaan".

"Kirvat torkkuvat lehvistössä. Metsä on sydänten ääniä täynnä." Rasa on sisällyttänyt yksinkertaiseen runoon yhden elämän suurimmista viisauksista. Kirvat turvaavat pahuutta. Kun pahuus on siirtynyt syrjään, nukahtanut, hyvyys pääsee esille. Toisaalta runo kuvastaa, ettei Rasa ole saanut kaupungissa asuessaan riittävästi rakkautta. Luonto voisi sitä hänelle antaa.

Rasa on kiinnittänyt huomiota elämän pienimpiin yksityiskohtiin, jotka ovat hänen useimpien runojensa lähde. "Katulyhdyn valossa hyönteiset käyvät röntgenissä." Runoilija on huomannut syksyllä ulkona kävellessään, että hyönteiset parveilevat valon

läheisyydessä. Kun pienet hyönteiset lentävät valon alla, valo läpäisee niiden ruumiit, aivan kuin ne olisivat röntgenissä. "Hyttynen hoitaa heinänuhaani akupunktiolla." Rasa on allerginen ihminen, jota hän ei salaa runoissaan. Kesällä hän potee heinänuhaa, joka on inhottava sairaus. Mutta kun hyttynen pistää, allerginen reaktio on todella voimakas. Näin ollen heinänuhaa ei enää huomaa kutinan ja kirvelyn keskeltä, joten se on hoidettu pois.

"Katselen koskeloa, jonka vanavedessä ui neljä poikasta... Lähisaaren takaa työntyy esiin Wasa Expressin keula kuin jäävuori." Rasa on istunut Vaasan satamassa lintuja katselemassa, kun laiva on ilmestynyt saarten takaa. Tämä on jäänyt painamaan hänen mieltään. Pienet, avuttomat linnut eivät pysty puolustautumaan ihmisen suuria luomuksia vastaan. Hän on huomannut luonnon ja ihmisen välisen ristiriidan. Ihminen on rikkonut luontoa ja tulee aina rikkomaan.

"Kopistelen kelottuneita puita, katselen kaikenlaisia talventörröttäjiä. Ketun jälkiä on ympäriinsä... Tuntuu kummalliselta, että se asuu tässä hakkuiden ja suo-ojitusten pilkkomassa metsässä..." Ihminen ja luonto ovat jälleen vastakkain. Metsässä liikkueensa runoilijaa on satuttanut ihmisen aikaansaama tuho. Hän pitää jopa ihmeenä, että tässä ihmisen pieniä otuksia kuin kettuja. Runosta henkii pelko,

että kohta on liian myöhäistä pysäyttää luonnon täydellistä tuhoutumista.

Luonnon ohella Rasa on huolestunut maailman rauhasta. Runojensa avulla hän haluaa yhdistää eri kansoja sekä saada takaisin osan vanhasta, leppoisammasta yhteiskunnasta. Istuessaan vapaudenpatseen kiveykselle hän näkee edessään vanhan ajan markkinapaikan, jossa ruotsinkieliset emännät myyvät mansikoita. Samalla joukko työmiehiä kulkee ohi kuin puluparvi eli vilkkaasti jutellen ja naureskellen.

Kaupungissa asuessaan Rasa on ollut joka päivä tekemisissä kyyhkysten kanssa. Omasta ikkunastaankin hän on voinut seurata niiden puuhia. Hän on rinnastanut linnut ihmisiin. Runoilijaa on varmasti hymyilyttänyt hänen ajatellessaan yhden linnuista olevan mies, joka haluaa miellyttää kaikkia naisia. Monen naisen ympäröimänä on puna väkisinkin alkanut kohota valloittajan kasvoille aivan kuin ”pulun puna kurkulla”. Myös vähemmän viehättävät naiset ”lihavat rouvat” ovat halunneet päästä osallisiksi miehen valloitusvoimasta. Havahtuessaan ajatuksesta runoilija huomaa kiehuvan teeveden äänen sekoittuvan pulujen pulputukseen. Vielä kastaessaan teepussia veteen pulujen kumarruksien tahdissa hänellä on mielessä ”pöyhkeä mies, joka kumartele naisille”.

”Sain viisi senttiä korkean kaktuksen. Se on lapsi vasta, sen piikit taipuvat vielä.” Ollessaan tekemisissä lasten kanssa Rasa on huomannut, kuinka herkkiä vaikutteille he ovat. Lasta voi muovaila mihiin tahansa suuntaan. Runo on tehty kehotukseksi vanhemmille, jotta he suojelisivat lapsiaan erityisesti kaikkein herkimmän iän ajan, iän, jolloin tupakka ja alkoholi voivat muodostua pysyväksi osaksi lapsen tulevaisuutta. Kun tämä ikä on ohitettu, lapsi on muuttunut aikuiseksi ja pystyy itse harkitsemaan, mikä on hänelle parhaaksi, hän ei ole enää liian altis menemään ystävien tapojen mukana.

”Mutta ei me kuule masennuta, tällaista meidän olomme vaan on, ei se koskaan suju niin kuin pääskyselä, joka suu ammollaan liittää hyönteisessä ilmassa.” Risto Rasalla on ollut vaikeuksia. Hän on toivonut olevansa lintu, joka pystyy elämään ilman suurempia ongelmia. Lopulta hän on ymmärtänyt, ettei liian helppo elämä ole oikeaa elämää. Vaikeudetkin täytyy ottaa positiivisesti vastaan. ”En mahda mitään: mitään mahtamattoman urheus, se saa minut aina puolelleen.”

Päivi Hämeen-Anttila

Jokeni

Minä katselen alas jokeen,
niin tuttuun tuntemattomaan.
Veden päältä olen nähnyt
sen jokaisen pyörteen, sen kivet, sen hiekat.
Veden alta en mitään.

Se tuntuu virtaavan kohti tuntematonta,
vaikka tiedän, minne.
Ehkei se itse tiedä, ehkei vesipisara tiedä.

Tuon mutkan takana alkavat pellot.
Niiden läpi se kiemurtelee
tai ehkä pellon vaot lävistävät sen.
Joka kevät sulavat pelloilta lumet jokeen.
Sanovat, että saastuu,
mutta ei se sairastu,
se on aina sen kestänyt — aina kestää.

Ennen järveä se ehtii haarautua
ihan lyhyeksi matkaa vain.
Sitten pisarat putoavat metrin
ja ovat lammessa.

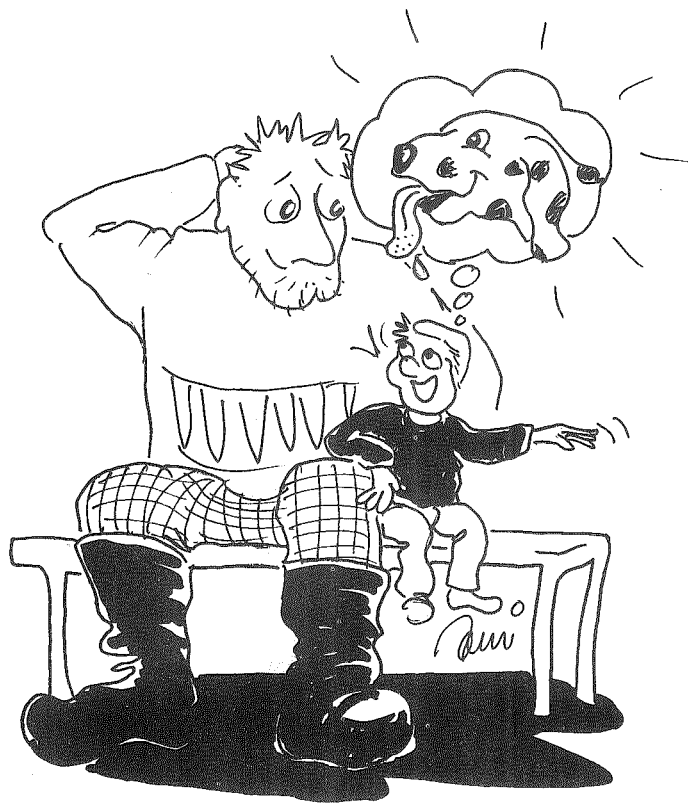
Ehkä se tietää niille helpotusta,
lepoa pitkän matkan jälkeen,
ehkä kuolemaa.

Joki kannattelee lahoa puuta.
Minua se ei kannattelisi, eikä kiveä.
Senkin voimat ovat rajalliset.
Sanovat, että kun joen viereen rakennettais mylly
niin vesi antais voimaa,
mutta ei joki annakaan.

Se on oikukas,
sen uoma on viisas ja vanha,
mutta pisaroissa on nuoruuden intoa.

Hanna Venäläinen

MARJA-LEENA LEMPINEN JOULULAHJA

Isä oli palannut juuri metsästä. Sen vaatteet tuoksui-
vat lumelta, puunpihkalta ja metsäkoneen rasvalta.
Se istui ruokapöydässä tyhjä lautanen edessään leh-
teä selaillen. Sivut rapisivat. Äiti kokoili astioita tis-
kikoneeseen ja hätisteli Tarua kaverikseen. Taru ve-
tosi seuraavan päivän kokeisiin ja pakeni omaan
huoneeseensa. Teemu katseli isää. Isällä oli kook-
kaat kädet ja leveät hartiat. Siitä huokui voimaa jota
poika salaa ihaili. Hän halusi tulla samanlaiseksi
kunhan ensin kasvaisi aikuiseksi. Siihen oli kuiten-
kin vielä aikaa. Hän oli aloittanut esikoulun syksyllä
ja oikea koulu oli vielä kokonaan käymättä. Aikui-
suus tuntui etäiseltä ja saavuttamattomalta asialta.
Taru oli paljon lähempänä aikuiseksi tulemistä. Se
kävi jo peruskoulun viimeistä luokkaa.

Teemu huokaisi. Ulkona hämärtyi ilta. Siniset
varjot laskeutuivat lumiseen maisemaan. Pihakuu-
seen latvan taakse syttyi ensimmäinen tähti. Jouluku-
sestä lähestyi. Taru oli sanonut että siihen oli aikaa enää
kaksi viikkoa. Poika tarkkaili salaa isää. Hänellä oli
sille asiaa, mutta sitä ei voinut kertoa jos isä oli väsy-
nyt tai muuten omissa oloissaan. Silloin se vastaili
mitä sattuu, ei kuunnellut kunnolla tai saattoi jopa
ärähtää kiukkuisesti. Nyt isä tuntui olevan leppoi-
salla ja hyvällä tuulella. Se naureskeli jollekin leh-
den jutulle ja taputti äitiä leikkisästi, kun se tuli lä-
helle korjailemaan pois ruoka-astioita. Poika hakeu-
tui kuin huomaamatta penkille isän viereen. Isä
laski lehden eteensä ja hymyili.

— Mitäpä mies meinaa? isä kysyi ja pörrötti isolla
kourallaan Teemun hiuksia.

— Enpä ihmeitä, poika sanoi nopeasti. — Kohta on
joulu, hän lisäsi sitten.
Isä nauroi.

— Oletkos jo miettinyt lahjoja, se kysyi.

Teemusta tuntui että juuri nyt oli oikea hetki. Tätä
tilaisuutta ei saanut päästää käsistä tai suuri toivo-
mus saattaisi jäädä ikiajoiksi ääneen lausumatta.

— Minä haluan koiran, Teemu henkäisi nopeasti,
ihan oikean elävän koiranpennun jonka kanssa voisi
juoksennella pihassa ja peuhata lumessa.

— Elä nyt. Se taitaa olla vähän liikaa pyydetty. Ko-
tieläimistä on kuule vaan harmia. Niitä pitää hoitaa
ja syöttää ja juoksettaa ulkona pissillä. Kuka sen te-
kee? Äiti ei jouda, enkä minäkään ja sinulta se jää
varmasti tekemättä... Taru lupaa, mutta ei tee sitä
kuitenkaan. Mieti jotain muuta.

— Vai koiraa sinun mieli tekee, äiti puuttui puhee-
seen. — Mistä se nyt tuommoisia on päähänsä saa-
nut?

— Kun melkein kaikilla minun kavereillakin on,
Teemu vielä yritti, vaikka aikuisten äänestä jo tajusi
että asia oli sillä erää loppuun käsitelty. Koiraa ta-
loon ei tulisi mikäli se riippuisi äidistä ja isästä.

Teemu nieli pettymystään. Koiran kuva väikkyi
mielessä niin kuin se olisi ollut ihka elävänä tuvan
lattialla. Se oli pieni musta ja lurppakorvainen
pentu, joka haukkui kimeällä äänellä jayritti tarttua
terävillä pennunhampaillaan housunlahkeeseen
kun hän juoksi ohi. Onneksi joulu oli lähellä ja jou-
luna kaikki ihmeet olivat mahdollisia. Isä ja äiti sai-
vat ajatella mitä tahansa, mutta yksi keino oli vielä
jäljellä. Se ei ollut tippaakaan riippuvainen äidistä ja
isästä, ja sitä hän aikoi viimeisenä mahdollisuute-
naan kokeilla. Poika könsyi pois isän viereltä ja
suunnisti Tarun huoneeseen.

Tarun huoneessa levysoitin pauhasi täysillä. Muusiikki pomppi kumeana jumpatuksena takaisin seinistä. Taru lojui vuoteella vatsallaan, luki biologian-kokeisiin eikä huomannut heti Teemua. Hänen piti tönäistä sitä varovasti kylkeen.

— Mitä sä tänne tuut häiritsemään, Taru äsähti. Teemu oli kuullut joskus sadun kuninkaallisesta aarteenvartijasta, joka ainoana maailmassa pystyi päättämään kenelle kuninkaan aarrelipas avattiin. Teemun mielestä Taru oli juuri sillä hetkellä samanlainen aarteen vartija. Se osasi kirjoittaa, mutta häneltä sellainen taito vielä puuttui. Hän tunsikin kirjaimet, mutta parhaalla tahdollakaan niistä ei muodostunut järkeviä sanoja.

— Minun pitäisi lähettää kirje joulupukille, Teemu sanoi, voisitko sinä kirjoittaa sen? Taru naurahti. Sen silmiin syttyi lämmin pilkahdus niin kuin joku olisi sytyttänyt siskon katseeseen kynttilän tuikkimaan. Tarun äänikin muuttui. Se ei kuulostanut enää yhtään vihaiselta.

— Kai mä voinkin, se sanoi ja alkoi penkoa kirjoituspöydän laatikosta paperia ja kynää.

— Mitä tähän laitetaan? se kysyi.

Teemu katseli siskoa, tyhjää paperia ja kynää. Hän ajatteli jouluaattoa, kuusta ja kynttilöitä, kaikkia jännittäviä tuoksua ja odotusta joka iltaa kohden tiivistyi nipisteleviksi perhosiksi vatsaan.

— Minulla on vaan yksi toivomus, hän sanoi hiljaa.

— Kirjoita siihen, että joulupukki toisi tänä vuonna ihan oikean koiranpennun.

— Voi sinua hömppä, Taru puheli lämpimästi ja halasi Teemua lujasti. Sitten se alkoi kirjoittaa, ja kun oli aikansa kirjoittanut kysyi vielä:

— Etkö sinä todellakaan halua mitään muuta?

Ajatus välähti mieleen kirkkaana kuin auringon timantti talvisella hangella. Jos hän toivoisi toiseksi jotain oikein kallista koiran saanti varmistuisi. Tuskin joulupukillakaan oli varaa aivan mahdolluuteen lahjoihin.

— No, kirjoita siihen vielä, että jos ei koiraa, niin sitten tietokone jolla voi pelata pelejä, poika keksi. Taru kirjoitti mitä veli pyysi ja luki kirjeen ääneen. Kirje kuulosti oikein hyvältä. Joulupukki heltyisi varmasti.

— Pistä tämä eteisen ikkunalle. Tontut käyvät sen sieltä yöllä hakemassa, sisko neuvoi sujauttaessaan kirjettä kuoreen. Teemu lähti. Eteisen ikkunalta kuori näkyi kauas. Siitä sen löytäisi helposti kun tontut hiipisivät koloistaan hämärissä.

Teemu palasi tupaan. Huoneessa oli lämmintä ja hiljaista. Uuni napsahteli itseksensä. Sen kylki oli rauhoittavan lämmin. Poika nojasi selkensä uunin kylkeen ja sulki silmänsä. Pieni musta koira oli nyt oikeastaan jo varma asia. Kun oikein kovasti ajatteli, tuntui siltä kuin se olisi ollut jo hänellä. Poika tunsikin käsissään sen kostean kuonon aran kosketuksen ja pehmeän pennunturkin sormiensä alla. Koiralla oli

syvänruskeat iloiset silmät ja se tunki anovasti vingahdellen pojan syliin. He käpertyivät yhdessä lämpimän uunin kylkeen ja koira lämmitti omalla ruumiillaan Teemun paljaita jalkoja. Koiran nimi oli Pörri, sillä se oli pörröinen ja pehmeä kuin äidin neuloma villapaita. Se tuhahteli nukkuaan ja siitä poika tiesi, että koiran oli hänen luonaan hyvä olla. Täällä sen ei tarvinnut pelätä mitään.

Ulkona tuuli ajoi takaa repaleisia lumihiutaleita. Päivällä pihatien varteen asetetut jäälyhdyt tuikkivat tummaan iltaan. Tuvassa leijui makeana kynttilöiden, lantulaatikon ja omenoiden tuoksu. Joululahjoista oli kertynyt lattialle kirjava kasa laatikoita värikkäitä nauhoja ja papereita.

— Hei varo, nyt se tulee! Ota äkkiä kiinni! Älä päästä kimppuun! Se saa sinut kohta!

Teemu hihkui posket punaisina. Hiki liimasi hiukset otsalle. Jännitys ja riemu läikähtelivät mielessä kuin lämmin aalto, joka alkoi jostain syvältä sisältä ja täytti pienen pojan kokonaan. Äidin ja Tarun kannustushuudot kaikuivat olan takaa. Isä nauroi, matalalla römeällä äänellä.

— Kato helkkari miten ovela se on! Ei tälle äkinäinen pärjää! Teemusta tuntui, että isäkin oli äkkiä pieni poika. Isot ihmisetkin ovat joskus olleet lapsia, eikä se lapsi koskaan heistä aivan kokonaan kadonnut, poika mielti. Tällä kertaa ilo oli isän ja Teemun yhteinen asia.

He istuivat tuvan pöydän ääressä lähekkäin ja melkein unohtivat että oli jouluku. Tietokoneen kuva-ruudussa värikkäät avaruusaluukset syöksyivät esiin tummasta tyhjyydestä. Vihollislaivue hyökkäsi ison avaruusaluksen kimppuun ja yritti valloittaa sen rynnäköillä. Isä ja Teemu painelivat kiivaasti nappuloita. Hyökkäys epäonnistui. Vihollisaluukset hajosivat leimuaviksi välähdyksiksi ja katosivat tulipaloloina olemattomiin.

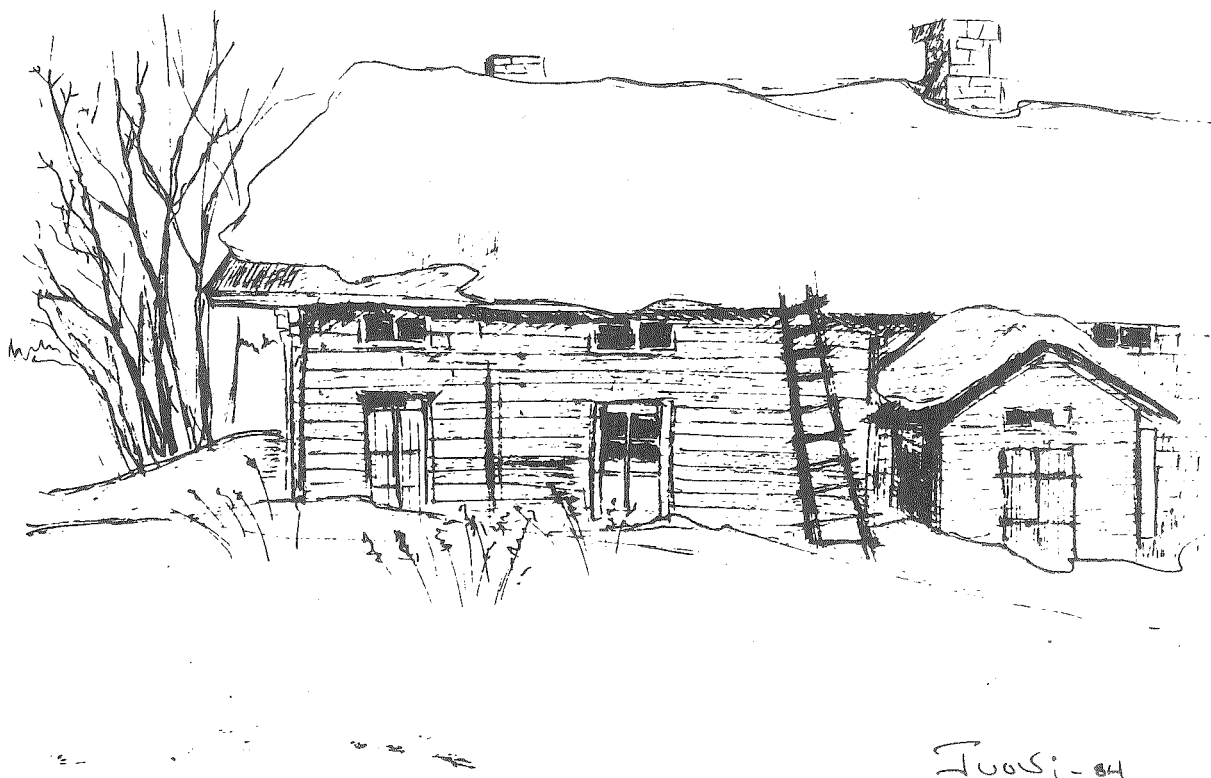
— Minä tuhosin sen! Teemu riemastui.

Uusi aalto oli kuitenkin jo tulossa. Se lähestyi kohdettaan viistosti vasemmalta. Isä oli kömpelö ja myöhästyi.

— Nyt taitaa osua, se parkaisi. — Minä en ole vielä tarpeeksi näppärä tässä. Aina joku pääsee ohi.

Suuressa avaruusaluksessa leimahti. Isän kohdalla peli oli ohi, mutta Teemu jatkoi vielä pommitamista. Pojasta tuntui kuin hän olisi ollut itse mukana suuressa aluksessa avaruusvihollista torjumassa. Isän kanssa oli kiva pelata. Tänään sillä ei ollut mitään kiirettä. Metsäkone odotti pihassa. Sen nokalle oli kertynyt paksu kinos pehmeää lunta. Arki oli jossain kaukana monen hiljaisen päivän takana.

Pienen lurppakorvaisen koiran Teemu oli jo melkein unohtanut. Vain silloin tällöin se muistui vielä mieleen, kun hän ajatteli lahjojenjakohetken tuottamaa pettymystä. Kaiken lisäksi hän oli ensi kerran äkkiä tajunnut, että joulupukilla oli naapurin Antin ääni ja päällä isän nurin käännetty nuttu. Mutta kuka oli vienyt kirjeen eteisen ikkunalta?

Heikkilän talo Juurikkamäessä

Muistojen kukonliisteitä

Miten kuvaisin sitä, etten sortuisi hempeilyyn tai poutapäivien muisteluun, ettei kuvaus olisi kaunisteltu ja imelä? Parasta kertoa kuten muistan mahdollisimman todellisena.

Minulle kotikylä aikanaan oli koko maailma. Siihen kuuluivat koti, metsät, niityt, järvi. Metsän halki polveili kärrytie, sen päässä oli kauppa, koulu ja hautausmaa eli melkein kaikki mitä ihminen tarvitsi. Sieltä alkoi isompi tie, mitä pitkin pääsi minne tahansa, mutta minulle se oli maailman raja, minkä taakse en koskaan uskonut meneväni.

Minullakin oli poutapäiviä ja aholla makeita mansikoita.

Oli leppoiset lauantain saunaillat, uusi pulla, kalakukko ja juhlallinen sunnuntai, mitä ei turhilla töillä uskallettu pilata.

Oli lehmien astutukset, poikimiset, oli pienet porsaat ja isot siat. Oli heinänteot, viljanniitot ja perunnannostot. Elämä oli niistä kiinni, ei maailman pörseistä, Sputnikeista eikä muista kummajaisista. Siellä olivat naapurit ja suku, oli syntymät ja kuolemat.

Oli naisia huivi tarkasti taiteltuna, oli ukkoja kumiteräsaappaineen ja kellonvitjoineen.

Oli myös selvä vuosisatojen ja -kymmenien aikana haudottu käsitys kaikista asioista, ikitotuus, uskon-

Saunarakennus Juurikka-järven rannalla.

nosta, politiikasta ja kaikesta muusta. Sitä sopi uskoa. Epäilykset tulivat myöhemmin ja eräiden asioiden selvittelyssä taitaa mennä loppuikä.

Oli ollut sota, vain vähän aikaa sitten, siitä ei puhuttu, juuri ehkä siksi. Mutta kirkolla sankarihautojen kivissä oli nimiä. Isällä oli sotilaspassi, mitaleita ja yksi sormi poikki. Koulussa kerrottiin vain, että oli ollut joku sota minkä Suomi hävisi.

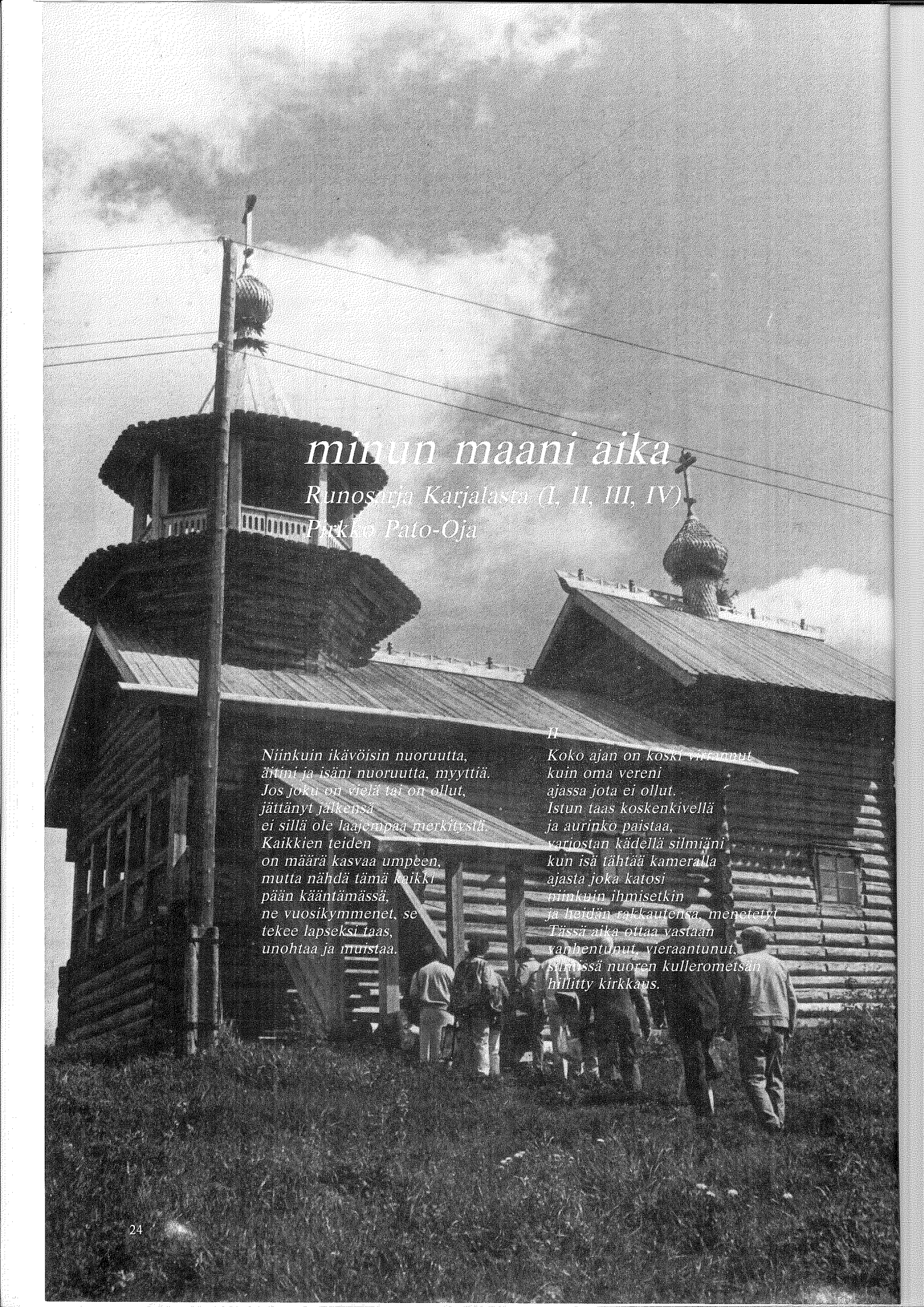
Aikanaan kun tätä maailmaa ei enää ollut, tai ei itse enää ollut siinä, sitä reuhtoi itsensä kanssa kaupungissa, että mikä on kun olo ei asetu. Kauan kesti tajuta mitä oli menettänyt. Huivipäiset naiset ja kumisaapasmiehet olivat vain nimiä hautakivessä. Enää et pystynyt palaamaan entiseen. Mutta muistot ovat kuin matka-arkku, kun sen avaa, niin tapahtumat alkavat elää. Millainen olikaan se setä ja se tati? Millai-

set puheenvinkeet oli silläkin miehellä? Miten kylälle valmistui uusi kansakoulu. Millaiset olivat tädin hautajaiset 1958 tai isän 1967.

Ajatuksissaan saa panna kylän elämään kuten ennen ja tuntea, että kaikki oli silloin jotenkin paremmin kuin koskaan myöhemmin. Voi vain ihmetellä, että on saanut olla mukana sellaisessa mahtavassa näytelmässä, minkä lavasteet ovat jäljellä, mutta näyttelijät poissa. Uusi näyttämö, jolla nyt näyttelet, ei ole eikä tule koskaan olemaan sen entisen veroinen eikä arvoinen.

Jotain pysyvää siitä jäi evääksi, ehkä kukonliisteitä reppuun, niitä kun maistelee maailman teillä, niin jaksaa taas eteenpäin paremmin — sieltä kaukana poissa.

Armas Räsänen

minun maani aika

Runosarja Karjalasta (I, II, III, IV)

Pekko Pato-Oja

Niinkuin ikävöisin nuoruutta,
äitini ja isäni nuoruutta, myyttiä.
Jos joku on vielä tai on ollut,
jättänyt jälkensä
ei sillä ole laajempaa merkitystä.
Kaikkien teiden
on määrä kasvaa umpeen,
mutta nähdä tämä kaikki
pään kääntämässä,
ne vuosikymmenet, se
tekee lapseksi taas,
unohtaa ja muistaa.

II

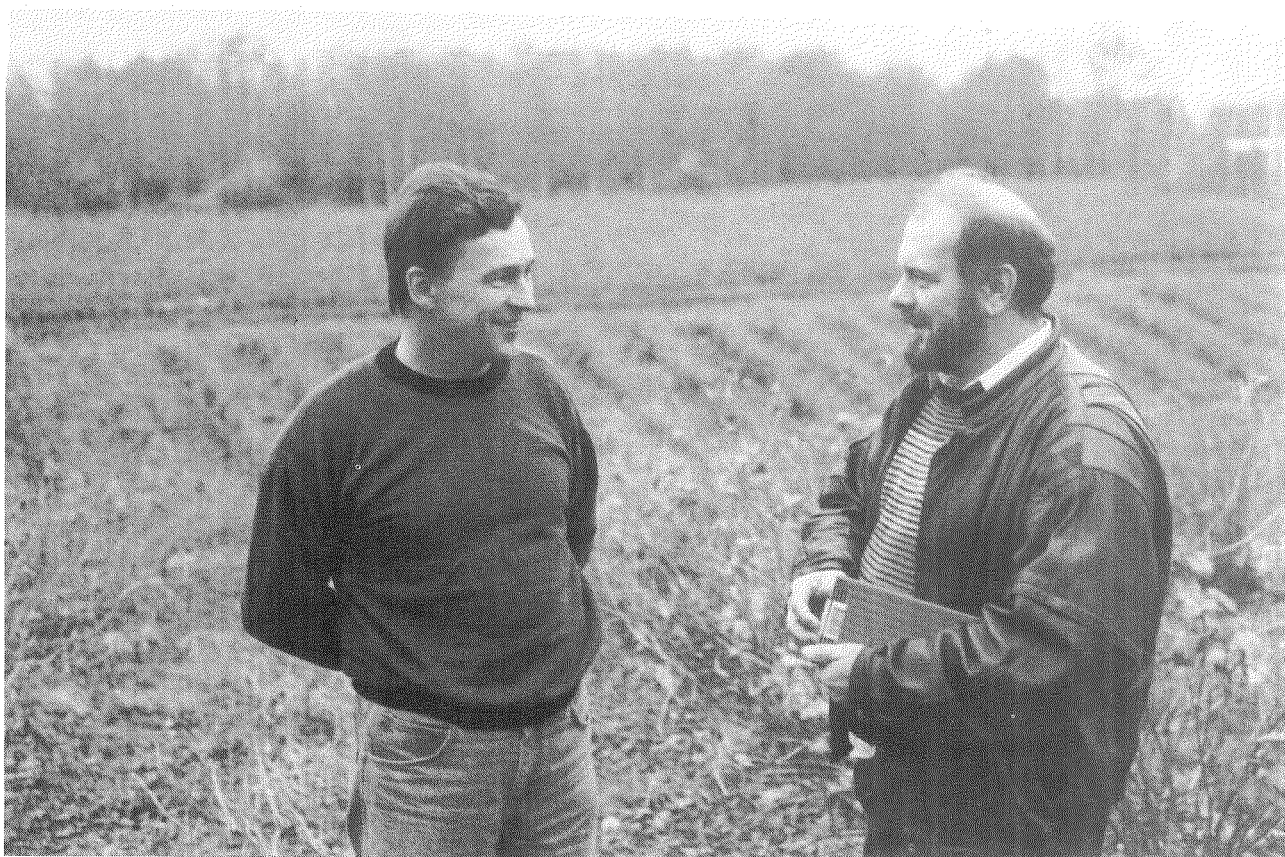
Koko ajan on koski virtannut
kuin oma vereni
ajassa jota ei ollut.
Istun taas koskenkivellä
ja aurinko paistaa,
variostan kädellä silmiäni
kun isä tähtää kameralla
ajasta joka katosi
niinkuin ihmisetkin
ja heidän rakkautensa, menetetyt.
Tässä aika ottaa vastaan
vanhentunut, vieraantunut,
siinä nuoren kulleromeisan
hillitty kirkkaus.

IV

"Minun aikani on ohi"
sanoi kivisilmäjumala
jonka Laatokan kalastajat veistivät
hioivat silmän kivistä, graniitista,
kovasta kuin myrsky tai vastaranta
uhrasivat, kumarsivat että hän
uittaisi kalat verkkoihin:
tuulikalat, aurinkokalat
talven tummat, kesän vaaleat
kuin yöt jotka nukkuvat, valvovat
lukemattomin äänin, kuvajaisin.
"Minun aikani on ohi"
sanoi Jumala ja tuijotti lasin läpi
sodasta säästynyt
mutta kaatunut
puisessa rinnassa meren rakkauden merkit
meren sylissä velloneut
silmissä kallion väri ja meren, omansa.
Hylätty, pelastettu, mutta
"minun aikani on ohi,
minun maani aika."

III

Se katse joka-aamuinen
lahdelta ulapalle
on jäänyt tänne
ja silmiin sama väri.
Täällä on hyväksytty
menneitten luona
ja vielä hiekassa ja kalliassa
on säilynyt viesti
elämän iän jälkeen
mennyt pahaa vastaan,
omiesi suoja, sukusi, vanhempasi.

Isäntä Jaakko Kyllönen ja projektipäällikkö Valto Holopainen keskustelemassa Kyllösen marjatilalla. Kuva: Pekka Tenhunen

Glögin lähteillä

Joulun seutuun
marjanviljelijä
katselee
tuvan ikkunasta
talvilevossa
uinuvaa herukka-
tarhaa ja pohtii
tulevan kesän
ennusmerkkejä.
Kesän lämmön
voi aistia
perheen ruoka-
pöydässä, jossa
päivittäin on
jotain marjaisaa
syötävää tai
juotavaa tarjolla.

Marjatilán isäntäväki Jaakko ja Eeva Kyllönen Kuva: Pekka Tenhunen.

Eteläisten viinitarhojen äärellä ovat monet maamme merkkimiehet kaiholla ajatelleet suomalaista joulua — katsokaapa vaikka Sylvian joululaulun ikävöiviä säkeitä. Voi kuvitella laulunlaatijan koleankosteassa Välimeren joulukuussa vaeltele-massa pitkin rinteitä, joita lehdistään alastomat viiniköynnösrivit verhoavat, ja muistelemassa Pohjo-lan hämää jouluihtä, tähtien tuiketta pakkastai-vaalla, revontulia, havuntuoksuista pirttiä ja joulu-kuusen kynttilöiden lämmintä tuiketta.

Viiniköynnösten eteläistä lämpöä on pakattu aimo annos Euroopan pohjoisille maille tyypilliseen jou-lun juhla juomaan eli hehkuviiniin, jonka vieraspe-räinen nimitys glögi taitaa olla useimmille tutumpi. Punaviinin ohella tuo mausteinen kuuma juoma hämmennetään myös mustaviinimarjan mehuun. Kasvaahan aromikas mustaherukkapensas miltei jo-kaisen suomalaisen mökin pihamaalla ja uhmaa siellä kovimpiakin pakkasia, toisin kuin eteläinen hienosteleva veljensä.

Mutta voi herukkapensaiden äärelläkin kokea ete-länmaalaisen tunnelman. Menkääpä tuusniemeläis-ten Jaakko ja Eeva Kyllösen marjatilalle kesäisenä päivänä! Kun aurinko porottaa siniseltä taivaalta Loukeismäen rinteitä kiipeilevien herukkapensasri-vien kypsinä notkuville marjoille, uskoo äkkiä siirty-neensä jonnekin kaukomaille.

Kotoisasti Tuusniemellä siis kuitenkin ollaan ja to-distetaan, kuinka kunnan Mallu-projekti tuottaa he-delmaa. Perinteisen maatalouden joutuessa vuosi vuodelta ahtaammalle on kehiteltävä uusia pellon käyttötapoja ja maaseudun elinkeinomuotoja. Mar-janviljelijä onkin nykyajan kovien bisneslakien mu-kainen aito yrittäjä: kysyntä ja tarjonta määräävät hinnan eikä mitään pehmentäviä tasausjärjestelmiä ole.

Pakettipellosta lähti Kyllösten herukanviljely liik-keelle. Syksyllä 1982 laitettiin ensimmäiset 7000 tainta peltoon. Koska Kyllöset olivat ensimmäisiä mustaviinimarjan viljelijöitä Tuusniemellä, oli ko-kemukset käytännön työtavoista etsittävä kokeile-malla, neuvoja ei löytynyt valmiina samassa määrin kuin tänä päivänä.

Herukkapensaiden rivistöt levittäytyvät nykyisel-lään Kyllösillä vajaan kolmen hehtaarin alalle. Kun tuoreimmatkin Mallu-suunnitelmat toteutuvat, on Tuusniemellä kaikkiaan vajaa kymmenen hehtaaria herukkaa neljällä maatilalla.

Laskennallisesti pelto tuottaa mustaviinimarjoja 4000 kiloa hehtaarilta. Paksun lumipeitteen tarjo-amasta suojasta huolimatta vuodet eivät kuitenkaan ole toistensa veljeksiä ja töitä saa tehdä tosissaan, että tuloksiin pääsee. Tuusniemi on herukanviljelyn reuna-aluetta ennen muuta markkinoinnin kan-nalta. Päämarkkinat parhaine varhaismarjan hintoi-neen ovat Etelä-Suomessa.

Itä-Suomi kampanjoi itseään Marja-Suomena. Täällä ovat puhtaimmat ja aromikkaimmat marjat! Niistä sopii jouluglögin ohella valmistaa mehua, hil-loa tai vaikkapa kotiviiniä.

Marjojen jatkojalostus maatioilla ja ylipäättään tuo-tekehittely ovat meillä vielä lapsenkengissä. Moni keskieuropalainen viinitila on noussut seutunsa kuuluisuudeksi oivallisilla tuotteillaan. Miksi ei myös meillä voisi olla maineikkaita herukkatiloja, joiden torjunta-aineettomia ja herkullisia tuotteita matkailijat mielihyvin ostaisivat?

Käsi pelillä ei Kyllösten marjapensaita ehtisi poimia. Vartavasten herukanpoimintaan kehitetty kone kul-kee pitkin rivejä ja varistaa tuutistaan parhaimmil-laan kilon sekuntivauhdilla marjoja laatikoihin. Sen jälkeen marjat menevät kuorma-autolla tuorejake-luun eri puolille Suomea ja osa Valiolle mehuksi sekä Luonnonantimet Mar-Si oy:lle Tuusniemelle. Suorakauppaa kuluttajille ja kotipakastajille on myös jonkin verran.

Onko Kyllösillä jo tehty glögiä omista marjoista? Se on kuulemma vielä kokeilematta, mutta ensimmäi-nen erä kotiviiniä on valmistumassa maisteltavaksi. Kun Eurooppa vinhalla vauhdilla yhdentyy, koittaa ehkä vielä aika, jolloin Kyllösten tila Loukeisen Lehtolassa on maankuulu hyvästä viinistä, pohti-vat Jaakko ja Eeva naurunpilke silmissään.

Pekka Tenhunen

* * *

"Juuvva jouluna pittää, lihat syyvvä laskijaisna."

Jouluglögi

- 6-7 dl vettä
- pala kanelia
- 1 pomeranssin kuori
- 1/2 tl kardemumman siemeniä
- 10 neilikkaa
- vähän sitruunamehua
- 3 dl makeaa mustaviinimarjamehua.

Ohje:

Hienonna mausteita jonkin verran huhmaressa, kiehauta ne vedessä.

Anna juoman seistä puoli tuntia.

Sekoita mehu joukkoon. Tarkista maku.

Tarjoa glögissä muutama manteli ja rusina.

Pirkko Juntunen

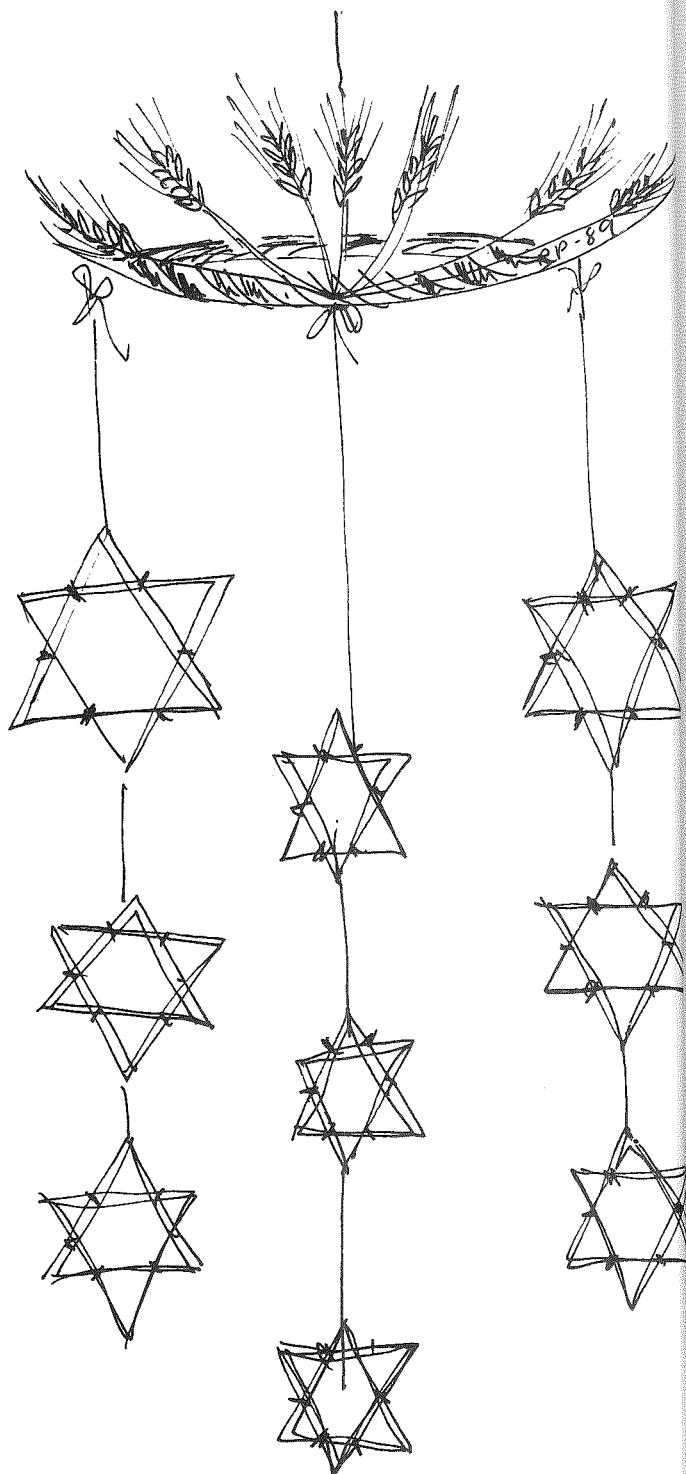
Ada Juvonen:

*Joulu on vapaapäivien odotus.
Joulu on kieltoja "älä osta minulle mitään"
ja kuitenkin jännitystä:
mitähän mahdan saada...
Joulu on juhlan odotus.
Juhla ei tule tekemättä.
Juhla on lahja, joka tulee sisältäpäin,
se on hauras kuin saippuakupla tai lasipallo, särkyen
puhalluksesta, joka voi olla paha sana tai
kylmä katse.
Juhla on pienimpien luottavainen hymy ja
odottavat silmät,
sekä lupaus:
nyt ei riidellä.
Joulu on siivotut nurkat, pyyhityt pölyt,
ja paljon, paljon, oikeita kynttilöitä.*

*Mummolan joulu on syksyllä katsottu kaikkein
kaunein kuusi
kuudessa pienet punaiset kynttilät,
lastenlasten tekemät paperikoristeet
ja oikeita punaisia omenoita.
Se on toisia passaava mummo,
joka kysyy
— joko teillä on nälkä?
tyttöjen kylläisyydestä pakottava maha,
huoli liioista kiloista.*

*Mummolan joulu on hieman liian kylmä sauna
tai ensimmäisille liian kuuma,
aikaa pelata seurapelejä ilman radiota ja teeveetä,
omatekoinen aattoillan ohjelma
lapsuuden laulut
tädin tai naapureiden väki meillä ja me naapureissa.*

*Mummolan joulussa on sitä luovuutta ja elämäniloa
joka päättyy
kun mummoa ei enää ole.*

Runo Ada Juvosen omakustanteesta Piirrän kuvasi kallioon, 1991.

Hän on käynyt koulua Ranta-Kosulassa v. 1943–49 ja asunut Tuusniemellä vielä 1959–64.

Tuusniemen Mieslaulajien 45-VUOTISKRONIKKA 1946 - 1991

Oli kuoro-ajatus alulle pantu
syksykauden kuluessa
kvartetin sointuja saatu, kuultu jo kertoja useita
neljän miehen laulamana
Ilmari, Reino Taavetti ja Tauno
olivat uranuurtajina.

Niin toinen ensimmäistä neljäkymmentäkuus'
päättiin perustaa mieskuoro uus'.

Ketä kuului kuorohomme liikkeelle lähtiessämme?
Laineen Ilmari itseoikeutettu
oli kuoron johtajaksi.
Pitkän miehen viittomana tahditkin menivät perille!
Ykkös-tenoria, ylintä ääntä
lauleli Malisen Reino, mi kunnankirjuri on kannassamme,
aisaparinaan Valtteri Anttikoski, tarkastaja Uurtajasta,
Lauri Antikainen, Kaislaniemestä Matti Leppänen
ja Osuuskassasta Eino Juutilainen.

Sitten toiseen tenoriin voi tarttua
ja muistella ite Pennasen Arttua,
Kettusen Toivoa, Laineen Kaukoa
ja myöskin Pulkkisen Teuvoa.

Ensi-bassossa Tauno Rissanen
oli kaverikseen saanut Johannes Pakkasen.
Mukana myös Esko Hyvärinen
ja "lukuna" Lauri Happonen.

Toinen basso oli tukeva, sen ties:
Ukko-Taavetti Rissanen, vaikka pieni mies,
Takalan Paavo oli Harjun kaupasta
ja Lieppisen Frans taas Uurtajasta,
Turulanrannasta Erkki Holopainen,
innostunut puheenjohtaja kuoromme pienoisen.

Siitä se alkoi ura kuorollemme,
perjantai-iltoina harjoittelimme.
Neljällä laululla aloitettiin,
korvakuulolla ne mieliin painettiin.
Ei ollut vihkoja, monisteita kuoron ottaessa ensi askeleita.

Parissa vuodessa pahasti kävi kuoromme kulkutielle:
Ilmari heitti hyvästit, herrojen Helsinkiin hävisi.
Yliopistoon oppia saamaan, maisteriksi muuttumaan.
Laulunjohtajaa jouduttiin kovasti kaipailemahan.
Katkennut ei silti kuorotyömme,
laulatti Leppäs-Matti, kävi kanttori Huttunenkin.

Sitten sattui sopivasti mies Mikkelistä muuttamahan:
Yrjö Jäntti Ohtaanniemelle,
pulasta pahasta meidät pelasti.
Ja useita uroita toi tullessaan Ohtaanniemeltä kuorotoimintaan,
harjoitusmatkat usein ajoivat hevosillaan.

Tomerasti Yrjö toimeen tarttui,
 laulujen määrä kovasti karttui.
 Katsottiin: kyllä konsertteja
 kykenemme kohta jo kaiuttamaan.
 Käytiin kouluilla kunnassamme, Kaavilla, Melalahessa,
 Kontiolahessa Karjalassa, Varistaipaleessa, Kosulassa.
 Kulajoen kuorma-autolla köröteltiin.
 Paluumatkalla puisilla penkeillä ”lämmikettäkin” tarvittiin.
 Kosulassa muuten kävi köpelösti niin,
 kun pois-tullessa Juurikkamäessä huomattiin:
 Väisäs-Hanski ja Juutilais-Eino, nää kaksi
 paluuporukasta puuttuvaksi.
 Takaisin Kosulaan taas kurvattiin
 ja Kokkosen kaupalta tavoitettiin yösijalle jo asettuvaksi.
 Miehet löytyivät, mutta kenkiä vaan
 kotvan aikaa jouduttiin haeskelemaan.

Yrjön johdolla lähes puolenkymmentä vuotta
 työtä tehtiin eikä mielestämme suotta.
 Sitten Yrjö jo mielellään väli vuotta piti,
 johti kuoroa kanttori Vakkilaisen Sipi.

Tuli vuosi yhdeksäntoistaviisikymmentäkaksi,
 oli lukkarinvaalit, siellä komeasti
 lauloi Mikkosen Kauko ja siitä syksystä asti
 hän siirtyi kuoromme johtajaksi.
 Saatiin kuorotoimintaan taas uutta puhtia,
 tuli porukkaan myös monta miestä tuhtia.
 Aikaa myöten aina Kosulasta asti oli mukana uutтерasti.

Kuoron ohjelmisto myös laajeni
 ja uusia näköaloja aukesi.
 Oli lauluja reippaita, haikeita ja jotkut myös melko vaikeita,
 ei ne meinanneet tarttua ”hilseen alle”
 sisääntulotkin tuntuivat niin hankalalle.
 Olav Trykvasson oli tukalin pala,
 kun Turjan-käärme ei löytyä ala!

Tuusniemen Mieslaulajien 10-vuotisjuhlakonsertti 27.5.1956. Johtajana kanttori Kauko Mikkonen (oik.).

Mutta yleisesti ottaen laatusasti
 laulut sujuivat, mainekin kiiri
 ja laajeni kuoron reviiri:
 Oli konsertteja, laulettiin radiossa,
 käytiin Tarinan ja Vaajasalon sairaaloissa,
 laulujuhlissa monissa SuLaSolin,
 Tampereella Suomen 50-v. juhlat oli.
 Muuruvedellä Kekkoselle laulettiin,
 kun siellä maatalousnäyttelyssä meitä tarvittiin.
 Oli maatalousnäyttely myös omassa kunnassa,
 siellä kuoro lauleli monessa tilaisuudessa.
 Kaksikymmentäviisivuotiskonsertin kohokohtana
 oma lippu saatiin naistemme lahjana.
 Kun jatkettiin toista vuosisataneljännestä
 sitä alkuun ei liioin kehua kestä.
 Kesken laulumatkan Yrjökin nukkui pois
 kuin sotilas saappaat jalassa lähtenyt ois.
 Ja seitsemän neljä marraskuussa Mikkosen Kaukokaan
 ei voinut tulla enää urkuja soittamaan.
 Monta muuta hyvää miestä meni turpeen alle
 ja se aina on tuntunut haikealle.
 Tietenkin johtaja aina poistuessaan
 aukon suurimman jättää kuorotoimintaan.
 Kovin monta myös muualle on muuttanut pois
 joita kuorossa toki kaivattu ois.
 Ei helppoa ole löytää voimaa uutta,
 varsinkin jos tarvitaan miestä viittä tai kuutta.

Mutta eteenpäin on mentävä, soi duuri tai molli:
 olihan meillä jo silloin Pekkaris-Olli!
 Johtajanhommat ihan kuin luonnostaan
 hälle lankesi ja niin hänen johdollaan
 on jo kuusitoista vuotta pystytty laulelemaan.

Ja vaikka kuoromme miesluku on vähentynyt
 – vajaa parikymmentä meitä on mukana nyt,
 Olli ohjannut meitä on laulujen laatuun,
 ei niinkään paljoutena aikaan saatuun.
 Ja jos mikä tuntuu ylivoimaiselta kuorolle
 – sellaisiakin lauluja joskus kopaisemme –
 keskentekoisina niitä ainakaan esitä emme,
 se on ainakin kunniakas tavoitteemme.

Kerron kuitenkin ketkä tässä kuorossamme
 nyt jo yli kaksikymmentä vuotta on ollut mukanaamme:
 Toinen basso siihen kuuluu kokonaan,
 Lauri, Eelis, Olavi ja Teuvo ovat miehet paikallaan.
 Ensi bassossa Esko, pitkään puheenjohtajamme,
 toisessa tenorissa vain tämä kertojamme,
 ensi tenorissa kaksi Villeä ja Unski
 ja tietenkin laulunjohtajamme Olli.
 Poismenneistä tietenkin löytyisi heitä
 kauan mukana olleita ja perinteitä
 on edustanut, kuten muistetaan
 kolmekin sukupolvea parhaimmillaan.

Minkä aikaa jatkamme, se on pulma.
 Vaikka emme tahtoisi, ajanratas on julma:
 Me veikkoset alamme ”ukkoutua”
 ja tukkakini (kellä on) alkaa harmaantua.

Lyhennelmä Lauri Haposen laatimasta juhlakronikasta.

TAAVI-TONTTU SAA YSTÄVÄN

Kuului hiljaista laulua.

Niin hiljaista, ettei ihminen sitä saata oikeastaan kuullakaan. Sitten pimeässä tallissa syttyi valo.

Taavi-tonttu istahti heiniin ja jatkoi hiljaista lauluaan. Oli joulu, mutta tonttuparka oli yksin. Talli oli sen asunpaikka. Siellä se nukkui heinäsuovissa päivät pitkät ja illan tullen se avasi silmänsä, otti pienen isoislähtään saadun harpun esille ja lauloi. Hän lauloi, sillä se oli hänestä mukavaa.

Hän lauloi maailman suruista ja iloista ja talon pienestä 2-vuotiaasta työstä, jonka hän oli nähnyt ulkona leikkimässä lumessa. Taavi-tontun mielestä pieni tyttö oli maailman suloisin olento ja niinpä hän lauloikin hänestä. Muusta talonväestä Taavi-tonttu ei pitänyt erityisemmin. Oli hän nähnyt heidät aamuisin kovalla kiireellä lähtevän kimpsuineen ja kampsuineen milloin minnekin.

Huh, että heillä oli kiire!

Pieni tonttu asteli hiljaisin askelin katsomaan tallin ikkunasta näkyvää yöllistä maisemaa. Hänellä oli hyvä ja lämmin olo, pienet töppöset jalassa lämmitivät mukavasti varpaita ja yllään tontulla oli villapaita, joka ulottui nilkkoihin asti.

Juttuystävää Taavi-tontulla ei ollut. Sellaista, joka oli juttukaveri ja sellaista, joka elää yhdessä tallissa.

Taavi haukotteli, sitten hän avasi tallin oven, otti lyhdyn pieneen käteensä ja lähti ulos yöhön. Kun aamu sarasti ja auringon ensimmäiset säteet kiilsivät lumella, seisoi tonttu tallin edessä kädessään lyhty, jonka hän oli sammuttanut.

Talosta kuului lasten ääniä, tonttu höristi korviaan ja kuunteli hetken. Sitten talon ovi avautui ja hänelle tuli kiire pujahtaa takaisin talliin.

Taavi painoi päänsä heiniin ja nukkui.

Tallin ovi narisi. Joku astui sisään. Kuului helisevää naurua. Pienet kirkkaansiniset silmät olivat havainneet jotakin heinissä. Tallin nurkassa nukkui pieni ukko!

Tyttö nauroi. Pieni punainen suu levisi hymyyn, punaiset posket hehkuivat. Tyttö tajusi pienen ukon olevan satukirjasta, jota he olivat äidin kanssa luke-neet.

Taavi heräsi. Hän katsoi ihmeissään tyttöä, joka vieläkin nauroi. Hän nauroi niin aidosti, että vanha tonttu hymyili.

Vaikka he eivät kumpikaan osanneet puhua, tyttö ei osannut minkäänlaisia sanoja, eikä tonttu osannut ihmisten kieltä, silti tämä ystävyys oli aivan yhtä aitoa kuin mikä tahansa muu, ehkä vielä aidompaa-kin!

Kirjoittanuut Tiina Toivola 12 v.
Espoo (-89)

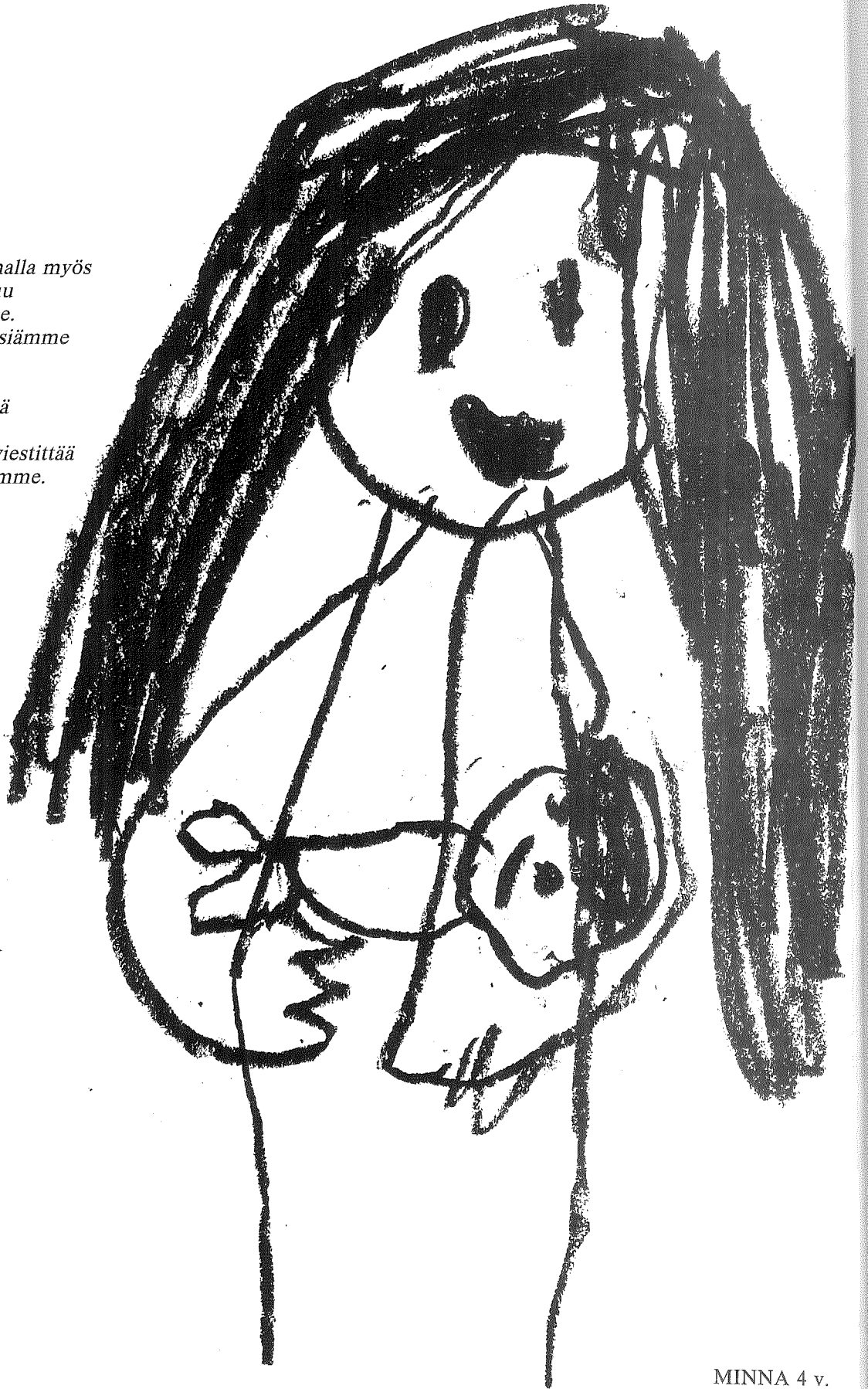

Joulu

*tuo rauhan ja samalla myös
lasten juhla saapuu
jälleen luoksemme.
Muistamme läheisiämme
ja myös parhaita
ystäviämme
pienillä lämpimillä
paketeilla.
Haluamme näin viestittää
joulutervehdyksemme.
Tehdään yhdessä
tätä joulusta
ikimuistoinen ja
lämmin juhla.*

*Ulla Laukkanen
Kosula*

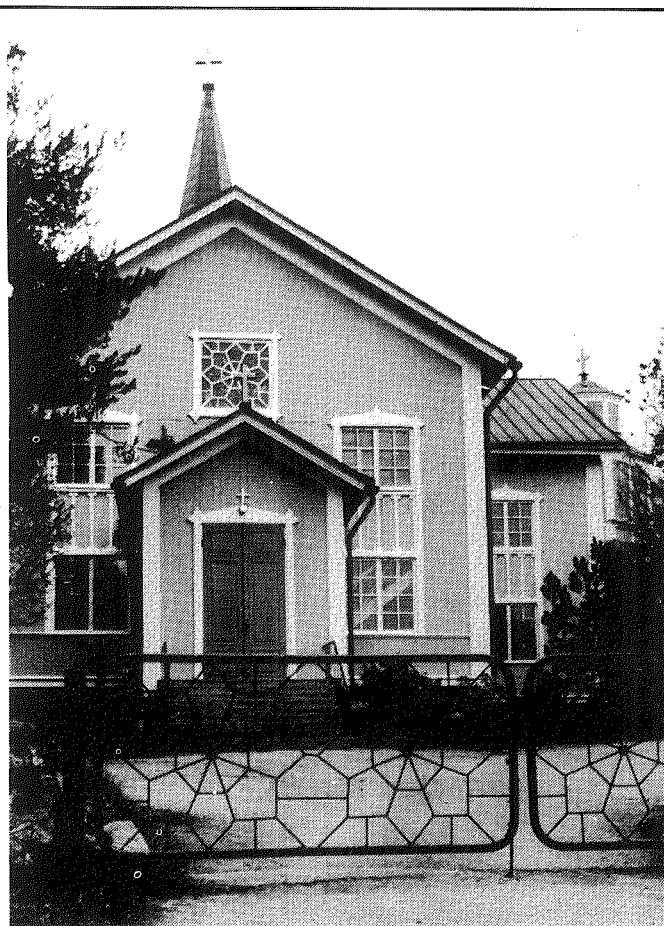

MINNA 4 v.

*Toivotamme kuntalaisille
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

TUUSNIEMEN KUNTA

TUUSNIEMEN SEURAKUNTA
TOIVOTTAA

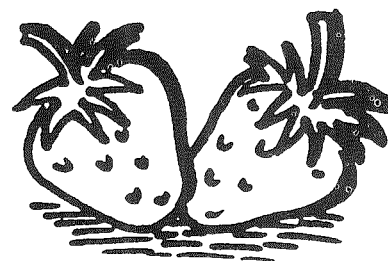
Joulun iloa

TERVETULOA TAAS
JOULUKIRKKOON

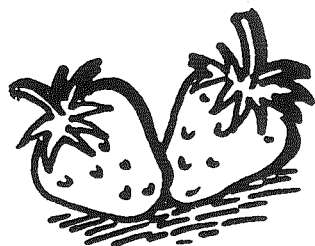
osallistumaan yhteiseen
iloomme!

"MEILLE ON SYNTYNYT
VAPAHTAJA"

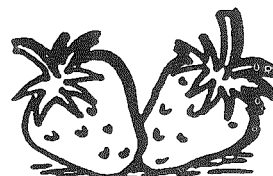
*"On järven aalto
jäähtynyt"*

*Mutta kesä tulee ja
marjat kypsyvät.
Tervetuloa marjaan!*

MARJANVILJELIJÄT ja
MALLU-PROJEKTI

TUUSNIEMELÄINEN
KYSY
MAKSUPALVELUA
OSUUSPANKISTA

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA
MENESTYKSELLISTÄ UUTTA VUOTTA

TUUSNIEMEN OSUUSPANKKI

SÄÄSTÄMINEN ARVOSSAAN

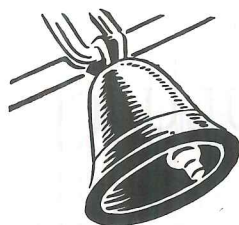

Säästäminen on taas arvossaan, ja paras tapa säästää on tallettaa säästörahat pankkitilille.

Pankissakin voit kuitenkin säästää monenlaiselle tilille ja monenlaiseen tarkoitukseen.

Tule tekemään harkittu ratkaisu!

POSA POHJOIS-SAVON SÄÄSTÖPANKKI TUUSNIEMEN KONTTORI

TURVALLISTA JOULUA

 LÄHIVAKUUTUS

TUUSNIEMI
Puh. 741 921

*Toivotamme
jäsenille perheineen
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KOILLIS-SAVON VIRAN- JA
TOIMENHALTIJAT RY.

KVL

KUNTALAISEN PARHAAKSI

KUNNALLISVIRAKAMIESLIITTO KVL -
KOMMUNALTJÄNSTEMANNAFÖRBUNDET KTF ry.

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA
toivovat:**

TUUSNIEMEN PESULA ja JARIN SIIVOUSPALVELU

**TÄYDELLISET
PESULAPALVELUT**

Pesemme:

- * Matot
- * Verhot
- * Liinat ym.
- * Kotipyykki
- * Laitospyykki
- * Liikepyykki
- * Työvaatteet
- * Haalarit
- * Kotiinkuljetus

SIIVOUSPALVELUT

Teemme:

- * Sopimussiivoukset yrityksille
- * Rakennusten loppusiivoukset
- * Kertapalvelusiivoukset
- * Peruspesut ja vahaukset
- * Ikkunan pesut
- * Kokolattiamattojen pesut

Myymme:

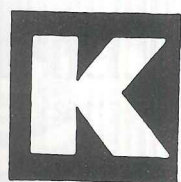
- * Pesu- ja puhdistusaineita
- * Käsi ja kosteusvoiteita

JUOJÄRVENTIE 18 71200 TUUSNIEMI, PUH. (971) 741 777, 949-380 777

K-KAUPAN HINTARESEPTI

**ERIKOIS
TARJOUS**

PIHLAJA

TUUSNIEMI – puh. 741 204 ja 741 765

RAUTA - MAATALOUSPALVELUT PAIKKAKUNNAN OMASTA LIIKKEESTÄ

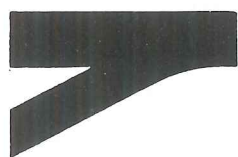
RAKENNUSTARVIKKEET, TALOMYYNTI, SISUSTUS, MAATALOUS,
MAATILATARVIKKEET, TRAKTORIT, MAATALOUSKONEET, REHUT, APULANNAT

varma valinta.

P. AUVINEN

TUUSNIEMI puh. 971-741 214

TIELAITOS

Tuusniemen tiemestariipiiri

toivottaa tiestön käyttäjille ja yhteistyökumppaneille

**LEPPOISAA JOULUA sekä
LIIKENNETURVALLISTA UUTTA VUOTTA 1992**

Teistä huolehtien ja Sinua palvellen

TUUSNIEMEN TIEMESTARIPIIRIN HENKILÖSTÖ

Rauhallista Joulua.

*Lämmin kiitos
kuluneesta vuodesta*

ja

Onnellista Uutta Vuotta

Tuusniemen Taksit ry.

**KYSY KAUPPIAALTASI
HERKULLISET TUOTTEEMME**

**Pirosen
Leipomo ky**

PIIROSEN LEIPOMO

Myynti 741 212, 741 525.
Konttori 741 828.

Tuoreus. Laatu. Oikea hinta. Ja lisäksi BONUS.

S MARKET

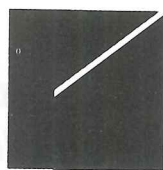
SIRPAKKA

TUUSNIEMI

Paikkakunnan edullisin ostopaikka

Avoinna ma-pe klo 8.30-20.00, la 8.30-18.00

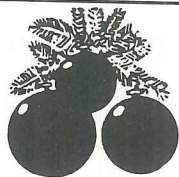
Puhelimet: elintarvike 741 418
käyttötavara 741 561

PAAKKILAN KONEPAJA KY

K. Huhtinen & Knit
71240 PAAKKILA

Puhelin (971) 754 211, matkapuhelin 949-374 423, telefax (971) 754 224

Toivotamme kaikille asiakkaillemme,
liikeystävillemme ja yhteistyökumppaneillemme

Rauhaistaa Joulua
ja Menestyksellistä Uutta Vuotta!

sähköllä

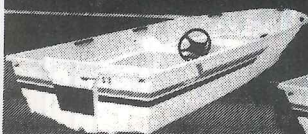
tulevaisuuteen

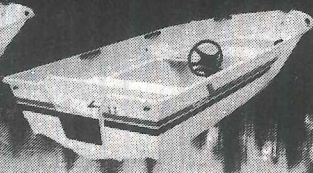
POHJOIS-KARJALAN SÄHKÖ OY

TuusSport

Scorpio

TuusSport Scorpio 475

TuusSport Scorpio 420

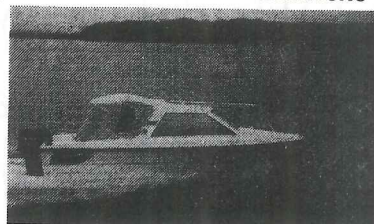
TuusSport Scorpio on yksikuorirakenteinen, vaativan veneilijän moottorivene, joka täyttää korkeat laatu- ja turvallisuusvaatimukset. Vahvistetut törmäys- ja kulutuspinnat sallivat tavallista kovempaaakin käsittelyä. Takana lukittava säilytystila, jonka 475-mallissa saa tilattaessa myös keskele. TuusSport Scorpio on uppoamaton. Takuu 1 v.

VALMISTUS JA MYYNTI:
TuusVene Ky

71200 Tuusniemi
Puh. (971) 741 601
TuusSport
Sun Runner
530 HT

Mallistossamme myös

- Enoski soutuveneet
- TuusSport
- Sun Fisher 505
kaksikuorinen uisteluvene

Laadukasta rakentamista

- ★ RIVITALOT
- ★ OMAKOTITALOT
- ★ KESÄMÖKIT
- ★ MAATALOUSRAKENNUKSET

TUUSNIEMEN RAKENNUS OY

71200 TUUSNIEMI, Puh. 949 374 680

TEBOIL

TUUSNIEMI

*Kiitämme kuluneesta vuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta.*

Nykyaikaista huoltamopalvelua.

Tervetuloa.

L. MIETTINEN KY

Puh. 741 005

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

RUTTULAN TAIMITARHA

POHJOIS-SAVON
METSÄLAUTAKUNTA

**Tuusniemen Fysikaalinen
Hoitolaitos, Keskitie 14**

- * Fysikaaliset hoidot
- * Hieronta
- * Lääkintävoimistelu
- * Erikoislääkärin vastaanotto

Ajanvaraus puh. 741802

TUUSNIEMEN LÄMPÖ JA VESI

Aimo Poutiainen

Peltotie 1, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (971) 741 515
autopuh. 949-372 254

LASKETTELURINNE TUUSMÄKI

- sopiva perhelasketteluun
- korkeusero 85 m, pituus 650 m
- hissi 1200 henkilöä/h
- valaistu latu

- SUKSIVUOKRAAMO
- KAHVIO
- HUOLTORAKENNUS

TUUSNIEMI PUH. (971) 741 976

ERÄ-LIIKE SYÖTTI & VIEHE

- ASEET • TARVIKKEET
- SYÖTIT • PYYDYKSET

Asiantuntija palvelee

TUUSNIEMI, puh. (971) 741 761

SÄHÄKÄT SÄHKÖISTÄÄ

TUUS-SÄHKÖ KY

Tuusniemi
Puh. 971-741 077

TUUSNIEMEN KUNTOUTUS KY

71200 TUUSNIEMI
Puh (971) 741 756

TUUSJÄRVEN KAUPPAKEIDAS

71210 TUUSJÄRVI, PUHELIN 751 102

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TAKSIAUTOILIIJA

MATTI TASKINEN

71280 KOSULA, puh. (971) 753 112
autoon 949 373 432

ASEMAHUOLTO OY

71200 TUUSNIEMI PUH. 971-741 154

PAAKKILAN KYLÄKAUPPA

Puhelin 754 144

TERVETULOA OSTOKSILLE

Koneurakoitsija ESKO RÄSÄNEN

Pelto-ojat • Metsäojat
Tienrakennus • Muut kaivutyöt

Puh. 751 252, autopuh. 949-373 575 ja 949-276 272

TUUSNIEMEN PELTITYÖ

Puhelin 758 109

Rakennuspellitykset, vesikourut, tikkaat,
kiukaat, pihamaatelineet.

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNEA VUODELLE 1992

K-kyläkauppa JORMA KOKKARINEN

KOSULA

*HYVÄÄ JOULUA JA
ONNEA UUDELLE VUODELLE*

KYLÄKAUPPA SIRKKA JA MATTI KOPONEN

71260 JUURIKKAMÄKI

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

TEHDASPUU OY

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

AUTOILIIJA

PENTTI KOPONEN

Puh. 741 498, autopuh. 949 374 265

TERVETULOA!

PARTURI • KAMPAAMO

OMPPU

Puh. 741 722
Keskitie
TUUSNIEMI

Teiden- ja pihojen kunnossapito

JPK-URAKOINTI

Puhelin (971) 741 680 ja 949 375 665
71200 TUUSNIEMI

VESIJOHTOLIIKE
PUTKIVELJET

Holopainen Ky

Keskitie 7, 71200 TUUSNIEMI, Puh. (971) 741 959

TUUSKALUSTE

71200 TUUSNIEMI
PUH. 971-741 451

JALKINEKORJAAMO PUKARINEN

Jalkineiden korjaus ja uusien teko

71200 TUUSNIEMI Puh. (971) 741 222

TUUSNIEMEN TEOLLISUUS OY
Kunnanvirasto, PL 25
71201 TUUSNIEMI
Puh: (971) 741 305, 741 566
Auto 949 218 633
Telefax: (971) 741 620

Paras kotiruokapaikka

RUOKA-KAHVIO NYKÄNEN

71200 TUUSNIEMI, PUH. (971) 741 488

Parturi-Kampaamo

Lissu

Op:n talo, puh. 741 816

TUUSNIEMEN TILITOIMISTO

VARPU KORHONEN

Pankinkulma, Tuusniemi, puh. 741 157

Kirjanpidot ja tilinpäätökset,
veroilmoitukset, verovalitukset ja asiakirjat.

MENOSSA MUKANA

Valokuvausalan erikoisliike

TUUSFOTO

Tuusniemi p. (971) 741 256. Kaavi p. (971) 662 787.

TUUSNIEMEN ASIOIMISTO

K. Hakkarainen

Puh. 741 017

Perunkirjoitukset • Perinnönjaot •
Kauppakirjat • Muut asiakirjat.
Myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Kellot, Korut,
Lahja- ja
Palkinto-
esineet
Edullisesti

KELLO JA FOTO
K. KANTELL

KAABI p. 662 150 TUUSNIEMI p. 741 093

Valokuvapalvelu,
Muoto-, Lapsi-,
Perhe-,
Hää-, Hauta-
jals- ym.
kuvat.
Passikuvat heti.

Suoritamme maansiirtotöitä monipuolisella
kalustolla urakalla tai tuntityönä

TUUSNIEMEN RAIVAUS

Tuusniemi, puh. 741 114 ja 741 225
autoon 949 374 616

PIRKON KANGAS ja TEKSTIILI

Tuusniemi, puh. (971) 741 643
(Mantelin alakerta)

PALVELEMME:

ma-pe 9-17
la 9-13

Toimitamme soraa, murskeita
ja ruokamultaa

TUUSNIEMEN SORA OY

Tuusniemi, puh. 741 114 ja 741 225
autoon 949 374 616

TUUSNIEMEN APTEEKKI

Puhelin 741 228

PARTURI-KAMPAAMO

EEVA

Keskipiha 6, puh. 741 314

Parturi-Kampaamo

PIRJO MIETTINEN

Os. Keskitie, puh. 741 790

Autoilija

TAUNO SOININEN

Sora- ym. kuljetuksia täysperävaunullisella
kuorma-autolla.

Puh. 741 277, autopuh. 949 372 278

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KAMPAAMO
PIRKKO PÄÄKKÖNEN**

Keskitie, Tuusniemi, puh. 741 051

KUORMA-AUTOKULJETUKSIA

Autoilija

REIJO HÄMÄLÄINEN

71200 Tuusniemi
puh. 741 840, autopuh. 949 273 960

Maansiirto- ja kuljetuspalvelua
Maansiirto A. Tirkkonen Ky

Konttimäki 71200 TUUSNIEMI

Puh. (971) 755 174, autopuh. 949-275 033

*TUUSNIEMEN ERIKOISAIHIOT,
SAHATAVARAT, AIHIOT,
VUOKRASAHAUSTA.*

TIMO JÄRVINEN

Pahkalahti 71200 TUUSNIEMI

Puh. (971) 758 117, 949-378 184

*HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA*

AUTOKORJAAMO K. HAPPONEN

KOSULA

Puh. (971) 753 204

*HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA*

**GRILLI JA
ELINTARVIKEKIOSKI**

*HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA*

KAIVURIURAKOITSIJA

ESKO HOLOPAINEN

Puh. (971) 721 643 ja 949-376 761

*RAUHALLISTA JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA*

toivottaa:

AUTOILIJJA JORMA KULAJOKI

Puh. 949-376 388 tai (971) 741 692

*TUOREITA LEIVONNAISIA
ARKEEN JA JUHLAAN*

PIKKU-PUOTI

A. KOLARI

TUUSNIEMI, puh. (971) 741 312, kotiin 741 425

*TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA JA
MENESTYKSELLISTÄ UUTTA VUOTTA*

Kukka-Tupa

P. LEPPÄNEN Tuusniemi, puh. (971) 741 610

**LOUHINTALIIKE
VESA SAVOLAINEN**

Kallionlouhintaa, porausta, piikkausta.

71200 TUUSNIEMI Puh. (971) 741 540
autopuh. 949-276 637

TUUSNIEMEN KIINTEISTÖPALVELU

Kari Keinänen

71240 PAAKKILA

Puh. (971) 754 140, auto 949-573 605.

Kiinteistöhoito · Koneelliset pihojen ja teiden lumi-
työt ja hiekoitukset · Aitojen ja nurmien leikkaus.

TUUSNIEMEN KIRJA JA KEMIKALIO KY

Keskitie 10, 71200 TUUSNIEMI

Puh. (971) 742 042

KIRJAT – KONTTORITARVIKKEET – KEMIKALIO

JUOJÄRVEN ISÄNNÖINTI OY

VIRASTOTALO 71200 TUUSNIEMI

Avoinna ma-pe klo 9.00–15.00

Puh. (971) 741 853 tai 741 566 / 285

**DIPL.KOSMETOLOGI
RIITTA NÄRVÄNEN**

71200 TUUSNIEMI Puh. (971) 741 058

Kasvohoidot, jalkahoidot, hierontaa nyt myös värianalyysi.

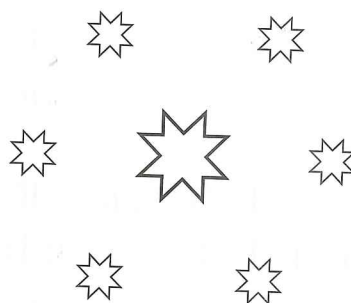
Kysy LAHJAKORTTEJA JOULUKSI.

Myynnissä Lancray, Milopa, Isadora ja Gewohl -sarjat.

KIRJANPITOPALVELUT

T:mi Railin Toimistopiste

TUUSNIEMI, puh (971) 741 860

”Leijonaperheet” toivottavat
ystävillään, tuttavilleen ja naapureilleen
sekä toisilleen
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

Viljo ja Hilma Antikainen
✕ Pekka ja Eija Auvinen
✕ Markku ja Irmeli Forss
✕ Olavi ja Kaarina Hakkarainen
✕ Valto ja Tuula Holopainen
✕ Kalervo ja Taija Huhtinen
✕ Pertti ja Raija Huumonen
✕ Arvo ja Ulla Härkönen
✕ Aimo ja Elina Junkkari
✕ Hannu ja Leena Kaikkonen
✕ Mikko ja Seija Karvonen
✕ Jaakko ja Eeva Kyllönen
✕ Olli ja Irene Lehto
✕ Olli ja Ritva Miettinen
✕ Pekka ja Ritva Mikkonen
✕ Reino ja Maija Miskala
✕ Matti ja Pirjo Nissinen
✕ Lassi ja Raija Pekkarinen
✕ Kari ja Tuula Puustinen
✕ Raimo ja Pirkko Pääkkönen
✕ Onni ja Vieno Ryytänen
✕ Leo ja Anja Räsänen
✕ Pauli Räsänen
✕ Raimo ja Eeva Savolainen
✕ Kauko ja Liisa Siira
✕ Teuvo ja Pirjo Smolander
✕ Ahti ja Leena Varis
✕ Lauri ja Kaisa Vartiainen
✕ Teuvo ja Reetta Voutilainen

Tuemme tällä ilmoituksella tämän joululehden julkaisemista.

Toivotamme ystävillemme ja tuttavillemme Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

- ✕Anneli ja Matti Asikainen
- ✕Sinikka Hakkarainen
- ✕Irma ja Seppo Hallman
- ✕Anna-Liisa ja Eino Happonen
- ✕Hilkka ja Lauri Happonen
- ✕Kaisa ja Esko Hyvärinen
- ✕Eeva Issakainen
- ✕Pirkko ja Esko Juntunen
- ✕Sirpa ja Reino Kammonen
- ✕Eeva ja Matti Keränen
- ✕Tuulikki ja Veikko Keränen
- ✕Ritva ja Leo Kirmanen
- ✕Aino Korhonen
- ✕Väinö Kortelainen
- ✕Riitta ja Jaakko Kuosmanen
- ✕Marja-Leena ja Arvo Lempinen
- ✕Eeva ja Matti Lipponen
- ✕Leila ja Kalervo Lipponen
- ✕Maataloustuottajain Tuusniemen yhdistys
- ✕Nuoret Tuottajat ja naistoimikunta
- ✕Tyyne ja Erkki Miettinen
- ✕Marja-Leena Mäkelä
- ✕Eira ja Erkki Nupponen
- ✕Raija ja Antti Pohjolainen
- ✕Ritva ja Toivo Puurunen
- ✕Hilkka ja Teuvo Ronkainen
- ✕Ida Räsänen
- ✕Airi ja Unto Siili
- ✕Anja ja Mauno Soininen
- ✕Eila ja Tenho Soininen
- ✕Hellin ja Aimo Smolander
- ✕Soili ja Eero Toikkanen
- ✕Edit Tolvanen
- ✕Aino Turunen
- ✕Eeva ja Erkki Tuunainen
- ✕Tuusniemen käsityökeskus
- ✕Tuusniemen toimintakeskus SAMASSA KUNNAN
ILMOTUKSESSA
- ✕Pirkko ja Olavi Ukkonen
- ✕Sirkka ja Armas Vellonen
- ✕Aune Väisänen

20 mk